

Slezská univerzita

Filozoficko - přírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie

Martin Plitz

Fotograf Josef Prošek

bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Prof. Phdr. Vladimír Birgus
Oponent: Odb. as. Mgr. Jiří Siostrzonek

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a použil pouze uvedenou literaturu

Opava
červen 2000

Obsah:

Úvod	1
Životopisná data	2
Záchody - prolog	5
Plastika, portrét, akt	10
Paříž a Praha	13
Toulky krajem	17
Organizátor, editor, funkcionář	19
Zátíší - epilog	24
Bibliografie	26
Seznam použité literatury	33
Obrazová příloha	36

Úvod

V roce 1999 proběhla v Praze v domě U Kamenného zvonu velká výstava „Moderní krása - Česká fotografická avantgarda 1918 -1948“. Vedle skvělých děl dnes již klasiků české fotografie mě zaujal malý sborník Záchody - jakýsi lexikon pražských toalet. Když jsem mapoval osud zrušených pražských kin, sám jsem o podobném tématu uvažoval. O několik dní později jsem náhodou zašel do Komorní galerie Domu fotografii Josefa Sudka. Zaujaly mě vystavené fotografie Prahy evokující její atypické detaily. Obě tyto výstavy spojuje jméno Josefa Proška.

Kdo byl? Lidé, kteří ho znali, o něm mluví jako o člověku uzavřeném, téměř introvertním. Působil prý stroze až chladně, ale dokázal být velmi citlivý. Byl milovníkem suchého až černého humoru. Měl několik dobrých přátel, vždy dával přednost kvalitě před kvantitou. V práci byl maximalista a perfekcionista. Fotografie i negativy, které neprošly jeho osobním výběrem, bez rozpaků vyřazoval. Fotografický materiál si nechával dovážet ze zahraničí. Kameru Linhof získal od německého galeristy Rudolfa Kickena místo honoráře. Při tisku svých publikací dohlížel i v tiskárně a sazečům rozdával pozornosti, jen aby byl výsledek co nejlepší. Nerad vystupoval na veřejnosti, s novináři téměř nekomunikoval. Během svého života uspořádal jen velmi málo výstav.

Pro fotografie hledal náměty zdánlivě zcela obyčejné, o kterých přemýšlel, přesně je zaregistroval a pokorně se k nim vracel. Kořeny má v surrealismu. Nesporné je jeho ovlivnění poezií, vracel se k ní neustále, např. Baudelaira četl do posledních dnů svého života. Proškovo dílo také charakterizuje široká tematická paleta, přesto v něm můžeme sledovat stále téhož Proška. Každá jeho fotografie jako by byla mnohokrát obcházena, než je rozhodnuto o přetrvávajícím záznamu.

Při svém působení v týdeníku Květy velice prospěl obtížně se prosazující humanisticky laděné fotografické žurnalistice. Byl mnoholetý funkcinář Svazu českých výtvarných umělců, s jeho jménem

je spojeno také mnoho vydavatelských aktivit z přelomu padesátých šedesátých let.

Ve své práci vycházím z dostupných archivních pramenů a z rozhovorů s Proškovou dcerou Magdalenou Wagnerovou a jeho přáteli a spolupracovníky Janem Řezáčem a Zdeňkem Pilařem.

Životopisná data

1923	Narozen 19. října v Podolu u městečka Mšené - lázně (dnes již sloučená obec). Pocházel z chudých poměrů, otec byl italský legionář, později poštovní úředník, matka zemědělská dělnice.
1927	Rodina se stěhuje do Prahy - Dejvic.
1929	Začal chodit do školy Na Růžku.
1931	Stěhování do Vršovic.
1938	Vstupuje do učení v Ringhofferových závodech.
1941	Vyučen kovosoustružníkem. Navazuje kontakt s mladými básníky a malíři. Začíná psát verše a surrealistické texty. Vytváří fotografickou obálku pro sborník Chodci zeleně.
1943	Spoluator strojopisných sborníků Mezitím, Veselý hřbitov, Prolog, Krám, Vycpaný pták.
1944	Přeložen do ČKD - Karlín pro vytrvalou absenci. Fotografie pro samizdatový sborník Záchody. Spoluator sborníku Ochranné prostředky.
1945	Žákem Státní grafické školy v Praze. Stěhuje se do Holešovic, Bubenská 39.
1947	Odchází ze školy, člen SVU Mánes.
1948-1950	Vojenská služba.
1949	Členem SČSVU.
1951	Redaktor fotografické části Květů.

1953 Fotografie pro knihu Karel Konrád: Na černé hodince.

1954 Titul EFIAP.

1955 Člen mez. fot. poroty ve Varšavě

1956 Odchází na volnou nohu. Spolupráce na první Sudkově monografii.

1957 Člen mez. fot. poroty v Moskvě. S Janem Kotíkem dělá fotografie pro ochoz rotundy 1. mezinárodního veletrhu v Brně.

1958 Kniha Nazim Hikmet: Pobyt v Praze. Edice Odeonu Umělecká fotografie - člen ediční rady.

1959 Kniha Kuks. Redigoval Mezinárodní fotografii 1958, Fotorok 58. S Janem Lukasem a Miroslavem Hákem připravil knihu Licht und Schatten pro Artii. Sestavil album bromografií Fotografie 1928 - 1958. Svatba s Irenou Wenigovou.

1960 Redigoval Fotorok 59. Sestavil album bromografií Květen 1945. Členství ve skupině Radar. Byt v Soukenické ulici. Narození dcery Magdaleny.

1961 Kniha Pražské ateliéry, Gedächtnis in Schwarzweis pro Artii. Vedení sekce SČVU.

1962 Výstava s J. Wielgusem a F. Grossem v Galerii V. Špály. Monografie J. Řezáč: Josef Prošek v SNKLU v Praze.

1963 Švýcarský časopis DU otiskuje fotografie díla M. B. Brauna. Výstava v Domě pánů v Kunštátu v Brně.

1964 Získává ateliér v Libni. Cestuje do Paříže. Spolupráce na monografii J.Sudka pro Artii.

1965 Knihy Československo, Sochař Jindřich Wielgus, Emanuel Poche: M. B. Braun. Cestuje po Itálii. Fotografie pro přebal knihy J. Řezáče Pasáže.

1967 Kniha Paříž v Paříži - cena nakladatelství MF. Spolurediguje knihu Československá fotografie.

. Výstava se sochařem Zdeňkem Vodičkou ve Výstavní síni Československého spisovatele v Praze.

1968 Cena užitého umění SČVU. Fotografie do knihy Akty a akty. Připravuje nevydané knihy Snad Praha a Černobílé Kladno. Fotografie pro knihu Eduard Petiška: Golem.

1970 Zánik skupiny Radar.

1971 Publikace Radar (byla zničena).

1972 Čestný titul „EXCELENCE FIAP".

1972-1973 Vyučuje na FAMU.

1977 Barevná publikace Kuks.

1978 Monografie L. Hlaváček: Jindřich Wielgus.

1980 Kniha České středohoří (cena SČVU a ČFVU).

1982 Kniha Západočeské lázně.

1984 Kalendář Praha.

1985 Kalendář Praha gotická.

1986 Kniha Českomoravská vrchovina.

1987 Retrospektivní výstava v Galerii V. Špály v Praze.

1988 Kniha Český ráj.

1989 Pamětní medaile Josefa Sudka.

1992 Umírá v Praze 9.12.

1993 Výstava zátiší v Pražském domě fotografie.

1996 A hudba hraje - Josef Sudek očima fotografů. Výstava a kniha - na titulní straně Proškova fotografie.

1998 Výstava v Galerii Žižkovský antikvariát - pražské motivy.

1999 Kniha SNAD Praha + výstava fotografií v Komorní galerii Domu fotografie Josefa Sudka. Sborník Záchody vystaven na putovní výstavě Moderní krása - česká fotografická avantgarda 1918 - 1948.

Záchody - prolog

Na sklonku třicátých let vstupuje do kulturního života první republiky nový mladý proud. Není organizován, není programově jednoznačně vymezen a snad jediným jeho společným rysem je orientace na avantgardní tvorbu. V Praze se v různém časovém sledu utváří několik center z příslušníků této generace, které po krátké existenci zanikají nebo se naopak rozšiřují o nově příchozí, stejně jako o nové myšlenky.

V roce 1938 nastupuje Josef Prošek do učení jako kovosoustružník do Ringhofferových závodů. O několik měsíců později je zřízen protektorát Böhmen und Mähren.

V té době je Prošek jako vášnivý letecký modelář fotografován na titulní stranu časopisu Mladý hlasatel. Seznamuje se s Janem Řezáčem, pozdějším publicistou a editorem, který v poválečných letech pracoval v pražských nakladatelstvích, posléze jako šéfredaktor a ředitel nakladatelství Odeon, až do začátku sedmdesátých let, kdy musel odejít. Řezáč v roce 1956 založil revui Světová literatura a byl jejím prvním šéfredaktorem. S Proškem se stali celoživotními přáteli a spolupracovníky.

V dusné atmosféře protektorátu se nevyhýbají různým dadaistickým skopičinám. Surrealismus proti proudu a ve všem všudy, milují a užívají černý humor, po zastrčených antikvariátech a knihkupectvích loví knížky Rimbauda, Baudelaira, Bretona, Kafky, Jarryho, Haška ... Postupně navazují další kontakty s obdobně zaměřenými a spřízněnými: Miloš Hájek, Jaroslav Rychlý, Jiří Heller, Vlasta Baranová, Antonín Sobotka, Josef Schnábel, Zdeněk Půček, Karel Kilberger, Mirka Miškovská.

Josef Prošek se v těch letech podílel na početné samizdatové činnosti básněmi, pamflety a texty. Jeho verše byly nabité osobními konflikty a romantickým obdivem k dělnické třídě. Nacisty byl surrealismus, zejména pro svoji levicovou orientaci, považován za velmi nebezpečnou součást moderního umění. Žižkovská skupina, kam patřil Josef Prošek, vydala řadu strojopisných či cyklostylovaných sborníků v malých nákladech. První strojopisný sborníček „Chodci zeleně“ vychází v

roce1941. Texty a básněmi se na něm podíleli Jan Řezáč, Josef Prošek, Jaroslav Rychlý a Miloš Hájek. „Surrealismus je nová konstelace hvězd, hlav, činů, jimiž řekneme jednou vše ...“ píše v úvodu Jan Řezáč. Sborník je zajímavý i tím, že obálku na něj vytvořil Josef Prošek. Je to fotografická koláž - jedna z prvních Proškových prací s fotografií. Do konce války vydává žižkovská skupina další sborníky v různém spoluautorství: Mezitím, Veselý hřbitov, Prolog, Krám, Vycpaný pták. Spíše samotářský Prošek se těchto literárních aktivit zúčastňoval prostřednictvím Jana Řezáče se slábnoucí intenzitou.

Osudové setkání s Ottou Mizerou zprostředkuje Proškovi malíř Ivo Rublič. V jejich společném ateliéru v Bubenské 39 zvaném Kolonie (žilo tam více malířů) se scházeli výtvarníci, básníci, literáti, herci... Dnes neprávem opomíjený Otta Mizera byl člověk velice vzdělaný s velkým rozhledem, jenž navazoval a zprostředkovával kontakty na další skupiny: spořilovské surrealisty (Zbyněk Havlíček, Libor Fára, František Jůzek a Robert Kalivoda), brněnské surrealisty (Ludvík Kundera, Václav Zykmund). Stýkal se také s Karlem Teigem, členy Skupiny 42 a stál i u zrodu Skupiny RA. Studoval na Státní grafické škole v Praze, soukromě u Václava Sychry, před válkou navštěvoval Paříž. V roce 1941 přeložil pro své přátele „Dobytí irracionálna“ Salvadora Dalího. V roce 1942 vychází v nákladu 45 exemplářů kolektivní sborník tzv. „Roztrhaných panenek“, který vedle textů přinesl i reprodukce výtvarných děl Otty Mizery, Mirky Miškovské a Josefa Istlera. Ve své tvorbě Mizera navazoval na Picassovo kubizující období z třicátých let. V roce 1951 ve věku 32 let zcela bez prostředků spáchal v Paříži sebevraždu. Jeho životním krédem bylo: životní minimum a absolutní svoboda.

„Ochranné prostředky“ - cyklostylovaný sborník s texty Otty Mizery, Mirky Miškovské, Jana Řezáče a Josefa Prošk vychází v roce 1944. Jeho název je odvozen z Řezáčova textu „Imaginární rozhovor se zaměstnanci továrny na prezervativy“. Ve skandalizujícím a záměrně vulgarizujícím tónu jsou koncipovány i některé další texty. Jan Řezáč o vzniku sborníku píše: „Zkřivené zrcadlo doby nazvali jsme s několika přáteli epochou

monstrualismu. Slovo monstrualismus označuje dnes již dosti nepřesně onen světelný bod psychických poznání, v němž se střetával za neustálého jiskření svět oblud, ohyzdnějších než kdykoliv předtím, se světem nesvobody".[1] Josef Prošek se zúčastnil textem Kameny. Jeho zájem se však od literárních pokusů postupně obracel k fotografii. Kamarád Jiří Heller, židovský básník z Libáně, který skončil v Osvětimi, rozpoznal a upozornil na Proškovo výtvarné vidění. Sám Josef Prošek na dotaz, jak se dostal k fotografování, říká: „Nejprve jsem se pokoušel psát básničky a skončilo to fotografováním motýlů a také nejbližších přátel."[2]

„Záchody" - sborník z roku 1944 s textem Jana Řezáče v duchu pražské odnože černého humoru - monstrualismu již Josef Prošek doprovodil svými fotografiemi. Byl to jeho fotografický debut. Sborník byl věnovám „Ottovi Mizerovi, jednomu z posledních pasažérů černých skříní humoru a dvěma nebo třem ženám schopným ji přenésti přes Karlův most na Malou Stranu." Sborník obsahuje 15 menších fotografií dnes již většinou zrušených sociálních zařízení. Vyšel v třinácti výtiscích. Měl široký ohlas, lidé si ho rozmnožovali, dostal se i mezi nuceně nasazené v Říši, kterým připomínal Prahu. Několik reedic vydal Václav Zykmund a fotografie jsou mu někdy mylně přisuzovány. Kompletní sborník vyšel v knížce Snad Praha, Artfoto 1999. Osud veřejných záchodků by bylo jistě zajímavé sledovat i dnes (na Tylově náměstí z nich byla udělána herna s výherními automaty).

V roce 1945 se Josef Prošek stěhuje do ateliéru Otty Mizery. Obdivuje Atgeta, Man Raye a Jaromíra Funkeho. Učí se v kruhu přátel výtvarníků. Po válce se rozhoduje pro studium na znovuotevřené Státní grafické škole. Je to doba, kdy se obnovují zpřetrhané spojitosti, ale také doba předzvěsti velkých proměn. Objevují se nová jména, ale nejedná se o nástup generační. Václav Chochola je tematicky i stylově velmi různorodý. Karol Kállay přichází se slovenskou sociální reportáží.

---

[1] Vykoukal Jiří: Skupina RA, Umění 1972 č.5, str. 453 - 454

[2] Šourková Alena: Jak se co dělá - Josef Prošek portrét, Čs. fotografie 1969 č. 4, str. 152

Jindřich Marco zachycuje sugestivní atmosféru vybombardovaných měst. Zdeněk Tmej vydává knihu z totálního nasazení. Zkušení Tibor Honty, Karel Ludwig, Svatopluk Sova a V.CHochola fotografují Pražské povstání. Z Anglie se vrací Ladislav Sitenský. Spojuje je vysoká umělecká náročnost a mimořádná profesní úroveň. Prošek jako vyučený kovosoustružník ctí řemeslo, přináší si však i cit a lásku k poezii. Jeho fotografie jsou od začátku poznamenány harmonizátorským úsilím, v němž se vzájemně prolíná smysl pro výtvarnou koncepci se smyslem pro obecnou platnost objektů. Snaha po maximální technické kvalitě ho přivedla k používání kamery 13 x 18 cm.

Další pro něj osudové je setkání s Josefem Sudkem. Stali se celoživotními přáteli. Josef Prošek Sudka často fotografoval, podílel se na jeho monografiích, od něj dostal jeden z jeho deskových aparátů. Proška značně ovlivnil Sudkův vztah k reálné podstatě předlohy snímků, i když ve vlastních znacích obou autorů nejsou zjevnější analogie. V práci se světlem dával Prošek přednost zřetelnému osvětlení před většinou lehkou mlhavostí v zadních plánech Sudkových záběrů.

Prošek se postupně odvrací od surrealismu, ale jeho vliv na něj je zřetelný především v objevování tzv. náhodných setkámí, ve kterých vzájemně logicky nesouvisející objekty vytvářejí novou poetickou představu skutečnosti. Surrealismus se pro něj stal pouze podnětem, nikoliv způsobem tvorby. Nepatřil mezi autory jako např. Vilém Reichmann, Emila Medková či Ladislav Postupa, kteří reprezentují prakticky nikdy nepřerušenou kontinuitu s díly meziválečné avantgardy. Sám se v pozdějších letech k surrealismu již nehlásil. Jan Řezáč vzpomíná, jak ho musel přimět fotografovat kupy starých předmětů při sběrných nedělích, které připomínaly surrealistické asambláže. Podobně spolu fotili tzv. „Asfalty“ - rozteklé krajnice silnic s otisky předmětů. Když Řezáč spolu s několika přáteli založil společnost Karla Teigeho, odmítl do ní Josef Prošek vstoupit.

Pokusy o fotomontáže nebo o uplatnění Sabattierova efektu byly podle jeho vlastních slov jen výlety (snad inspirované Man Rayem), ze kterých

se rychle vracel k čistému pojetí fotografie.

Školu nedokončí a odchází z ní v roce 1947. V té době se jako čtyřiadvacetiletý, na základě předložených prací a doporučení Sudka, stane členem znovuobnoveného Svazu výtvarných umělců Mánes. Toto umělecké sdružení chtělo navázat na tradice progresivní fotografie.

Záhy je též přijat do Svazu československých výtvarných umělců. Vojenskou službu v letech 1948 - 1950 strávil nejprve v Terezíně, později jako fotograf ve Vojenském historickém ústavu.

Vzhledem k měnící se společenské i politické situaci měnila se i československá fotografie. Střediskem profesionální činnosti přestávaly být zakázkové ateliéry. Vzrostl počet fotografů pracujících pro periodický tisk.

V roce 1951 byly založeny Květy (jako týdeník ÚV KSČ). Prošek nastupuje do redakce a od čísla 17 se stává zodpovědným za fotografickou část. V čísle 26 mu vychází první titulní strana, fotografie herce Karla Urbánka ve hře Ústředního loutkového divadla. V kritických letech schematismu obstál poměrně čestně i přes svrchovaně sociální zaměření. V dobách nejhlubší stalinské totality a nejdogmatičtějšího uplatňování socialistického realismu se při všech ústupcích a kompromisech snažil udržovat solidní úroveň nejenom vlastní tvorby. Klade důraz na obrazové materiály, které se alespoň částečně blížily k nadčasovému působení. Jako fotograf rád zachycoval situace s básnivými rysy skutečnosti. V redakci pracovali také Alena Šourková (dětská fotografie), Roman Vítek (barevná fotografie) a například i Karel Oto Hrubý. Na titulních stranách se Prošk narozdíl od některých jiných obrazových šéfredaktorů příliš neprosazoval. Přiležitost však dostali externisté Ladislav Sitenský, Zdeněk Tmej, Karel Hájek, Václav Chochola, Karel Ludwig...

Vedle záběrů ze života Josef Prošek věnoval pozornost žurnalistickému portrétu a též fotografii krajiny a zátiší, jež použil jako obrazový doprovod k textu Karla Konráda v knize „Na černé hodince“ z roku 1953. Představil se jako fotograf usilující o subjektivní interpretaci pohledu

na krajinu. Knížka o náchodském kraji vycházela nejprve na pokračování v Květech s fotografiemi Proška, ale i Sudka, Hontyho a dalších.
V druhé polovině padesátých let se schematické vidění života začíná korigovat civilistním přístupem. Je to především znovuobjevování poezie všednodennosti, které rozrušuje schéma propagandistického posluhování. Poezie fotografií Josefa Proška spočívá spíše v chápání obrazových básní promyšlených ne v okamžiku stisku spouště, ale v etapách mezi těmito stisky.
Pro snímky v Květech používal hlavně dvouokou zrcadlovku Rolleiflex a Super Ikontu. Během práce v redakci hodně cestuje a poznává celé Československo. Postupně se připravuje na cestu volného fotografa a v Květech končí v roce 1956. Externě spolupracuje s celou řadou časopisů: Kultura, Plamen, Výtvarné umění, Blok, Lidová četba, Volné směry, Literární noviny, Výtvarný život, Host do domu...
Druhé číslo časopisu Plamen z roku 1959 obsahuje jeho devět samostatných celostránkových fotografií, např. často publikovanou Samotu či Bílou cestu.

Plastika, portrét, akt

V dnešní době moderních reprodukčních technik je méně známou činností Josefa Proška reprodukování obrazů předních výtvarníků. Pracoval tak například pro Františka Grosse, podobně jako J.Sudek reprodukoval např. Slavíčka, Tibor Honty se specializoval na sochy a pod. Na černobílé fotografii bylo třeba zachytit utajenou barevnost. Tato činnost znamenala možnost přivýdělku. Když Josef Prošek získal smlouvu na fotografie pro knihu o Kuksu, odchází na volnou nohu. Svobodné povolání nejvíce odpovídá Proškově povaze i touze vymanit se z každodenního stereotypu.
Fotografování soch má vzhledem k trojrozměrnosti svá specifika, která umožňují, aby byly více než jen pouhým dokumentem. Prošek čeká na nejlepší světlo, po podrobném studiu sochy fotografuje ve více

variantách, ze kterých vybírá tu nejlepší. Na Šporkově Kuksu žije a pracuje asi rok a půl. V roce 1959 mu vychází krásná hlubotisková publikace „M.B.Braun - Kuks". S výsledným tiskem i celou knihou byl Prošek, maximalista na technickou kvalitu, velmi spokojen. Dílo M.B.Brauna se stává jeho stálým společníkem. V roce 1963 vychází červnové číslo švýcarského časopisu DU věnované jeho fotografiím Braunova díla. Emanuel Poche vydává v Odeonu bohatě fotograficky ilustrovanou knihu Matyáš Braun. Barevné fotografie se objevují v knížce Pressfota Kuks z roku 1977. Nepříliš dobrá kvalita tisku, čtvercový formát pro dané sochy méně vhodný a barevnost na úkor tonálního podání se podepisují na sporném vyznění knihy.

Prošek také zachycuje sochařské dílo svých současníků. Vybírá nejvhodnější prostory a světelnou atmosféru pro podtržení sochařova rukopisu, to vše se samozřejmou řemeslnou dokonalosí. Sochař Jindřich Wilgus, s nímž také společně vystavoval, patří k Proškovým blízkým přátelům. V šedesátých a sedmdesátých letech mu vycházejí dvě monografie s Proškovými fotografiemi. Fotografuje také pro výtvarníky Štorka a Pešicovou. Ti mu přivážejí z Belgie materiál Ilford.

Průběžně fotografuje v ateliérech svých přátel. V roce 1961 vychází důležitá publikace „Pražské ateliéry". Prošek se zúčastnil jako autor 24 fotografických medailonů předních výtvarníků a publikaci také spoluredigoval. Kniha pomohla k přiblížení výtvarného umění a fotografie, spolupracovali na ní přední teoretici, spisovatelé a fotografové např. i Josef Sudek. Jan Řezáč po letech vzpomíná, jak bylo obtížné domluvit se s 76 malíři a sochaři na tom, kdo má o nich psát a kdo je má fotografovat. Například Jan Zrzavý byl s fotografií J. Ehma nespokojen, protože se mu nelíbily valéry na jeho teplácích. Samotná realizace knihy si vyžádala téměř nadlidské úsilí a protáhla se na 4 roky. Vzácně trpělivé nakladatelství žádalo odevzdání rukopisu 169 krát. Neúplný rukopis k přepracování byl vrácen třikrát. Smlouva byla zrušena celkem jedenáctkrát...

Jako jediný fotograf tvůrčí skupiny Radar se Prošek podílí spolu s

Václavem Formánkem na její publikaci z roku 1971. Kromě fotografií díla ostatních malířů a sochařů včetně jejich ateliérů je zastoupen i svými čtyřmi fotografiemi. Publikace jde však kvůli nastupující normalizaci po vydání do stoupy.

Portréty začal Prošek fotografovat již během svých studií. Fotografoval především své přátele např. obyvatele ateliéru v Bubenské, kde s ním bydlel mimo jiné i Vlastimil Brodský. Získává zakázku na fotografie portrétů herců pro potřebu Burianova divadla D 47. Emil Filla uveřejnil v roce 1948 ve Volných směrech Proškovu portrétní studii španělského umělce H.G. Gondoye. Při portrétování je vynalézavý ve volbě objektu i zpracování. Psychologickou hloubku mají jeho portréty Hikmeta, Zavattiniho, Sudka a pod., nesentimentální poezii nacházíme v jeho dalších portrétech. I téma člověka v akci, vztazích, příznačných situacích zvládá Prošek ryze fotograficky , vyhýbá se pouhé žánrovosti. Josef Prošek své portréty někdy nazývá „antiportréty" - František Gross s čepicí přes obličej či s obrazem jakoby nesoucím na těle, Pravoslav Kotík s detailem jeho malby promítnuté na obličej, Ota Janeček odrážející se v plakátu vlastní výstavy. Můžeme zde vyčíst Proškův smysl pro humor a odpor proti konvencím. Zhotovuje i podobizny neznámých lidí, které vyhledává jako sociální typy. Prostá žena naslouchá ve veltruském parku Aragonovým veršům.

Prošek je znám tím, že mu portrét trvá velmi dlouho, usilovně hledá výraz a celkovou atmosféru. Spíše reportážní portréty básníka Nazima Hikmeta, který navštívil Prahu, vycházejí společně s básníkovou poezií v roce 1959. Jeho portréty Josefa Sudka, který se dával rád fotografovat, zdobí Sudkovu monografii pro Artii z roku 1964 a mnohé další publikace. Portrétu Josefa Proška se velmi podrobně věnuje diplomová magisterská práce Jany Smahelové (FAMU 1990) i její seminární práce Portréty Josefa Proška (FAMU 1986).

V oblasti fotografického aktu se Prošek pohyboval spíše sporadicky a s menším úspěchem. Vyhýbá se naturalismu, jako model neviděl obnažené tělo, ale tvar dokreslený světlem, ladný a kultivovaný. Pro jeho akty je

příznačné téměř grafické rozvržení tonalit, ale ani zde nejde o pouhé siluety. Tři jeho fotografie vyšly v publikaci Akty a akty s průvodním slovem Zdeňka Pilaře a Jana Řezáče (Tatran 1968 + pozdější zahraniční reedice). Knížka úspěšně přiblížila malířské a fotografické akty ve vzácné symbióze.

Aranžovanou fotografií se Prošek zabýval jen zcela výjimečně. Při externí spolupráci s časopisem Kultura, kde vytvářel živé záběry s výtvarným řešením a akcentem na dobovou atmosféru, publikuje několik snímků s připravenými náměty. Například montáž „Oko jara" či slavnou „Ruku s kvítkem" pro májové číslo. Ruka patří Proškově matce. V čarách zobrazené ruky je nepochybně zachycen i čas jeho života. Další aranžované fotografie, spíše koláže, použije pro ilustraci Mailerovy Armády noci, která vychází na pokračování v roce 1971 ve Světové literatuře.

Paříž a Praha

Města ovlivnila jeho tvorbu snad nejvýrazněji. Do Varšavy a Moskvy vedly jeho první dvě zahraniční cesty. Jako člen poroty však neměl na fotografování příliš času.

Podle vzoru meziválečné avantgardy miloval francouzské umění s jeho nenapodobitelnou poezií. O Paříži mu vyprávěl Otta Mizera, znal ji z děl básníků, spisovatelů , malířů, literárních teoretiků. V roce 1964 se mu splnil jeho sen. Dokázat nafotit obrazovou publikaci o Paříži během dvou desetidenních zájezdů (s Čedokem a s hromadným zájezdem nakladatelství Odeon) se zdá z dnešního pohledu a při dnešních možnostech cestování přinejmenším troufalé. Prošek tam však přichází skvěle připraven se znalostí vlastní podstaty města a obstává se ctí. Jel tam veden nostalgií vzpomínek. Všechno to typické, pro něj již téměř důvěrně známé, zachytil s takovým porozuměním na svých záběrech. Neomezil se na banální ilustrace pozoruhodných a významných míst. Nepřitahuje ho světová metropole, ale skutečné město, město kumštýřů

a kaváren, město poezie. Obrazovou monografii o Paříži nasnímala před Proškem již řada fotografů. Tím obtížnější bylo ukázat svůj osobitý pohled. Přestože byl v Paříži cizincem, zůstal věrný sám sobě. Citlivě a se zaujetím ukazuje věci, které má rád, ale také současný všední život. Lidé vycházející z biografů, roztodivní návštěvníci galerií, záběry z pařížské tržnice, bleších trhů, lidé čekající v metru...

Knížka Paříž v Paříži vychází v Mladé frontě v roce 1967. Jan Řezáč ji doprovodil předmluvou a výběrem nejrůznějších textů poezie i prózy od 21 autorů. Na zadní záložce přebalu byl reprodukován plakát výstavy z roku 1964: Paříž očima Eugena Atgeta. Graficky knížku upravil zkušený Oldřich Hlavsa. Kniha o šestnácti tisících výtiscích rychle zmizela z pultů. Byla také oceněna prestižní cenou MF. O rok později vychází ve stejném nakladatelství a ve stejném formátu kniha Londýn od fotografa Miloně Novotného. Vznikla podobně jako Proškova Paříž během krátkého autorova pobytu v britské metropoli. Novotný zde vytěžil maximum a ve vystižení atmosféry města se dostal snad ještě dál než Prošek. Fotografie zaměřené spíše na obyvatele Londýna působí sugestivně a bezprostředně. Střídají se zde záběry rozsáhlejších scén s výraznou mimikou jednotlivých, dobře vybraných osob.

Také Prošek se svým subjektivním pojetím přihlásil k tradici humanisticky bezprostřední fotografie a zařadil se tak po bok Miloně Novotného, Dagmar Hochové, Pavla Diase, Jiřího Všetečky, Viktora Koláře a dalších.

Itálii navštívil v roce 1965. Zde objevoval náměty, s nimiž se náhodně setkal. Fotografuje v Benátkách, Florencii a Janově. Banalita věčných motivů zmizela a najednou je před námi Itálie živá, obyčejná. Uličky a náměstíčka plná bizarních rekvizit, střechy a střížky plné komínů, starodávné krámy a dílničky, oloupané zdi s plakáty, portály domů, průchody a brány, okna... V Benátkách našel Benátčanku hodnou objektivu Eugena Atgeta, ve Florencii květinářku.

Některé záběry z Itálie předznamenávají pozdější Proškův vývoj. Využitím rozptýleného nebo horního světla omezil na minimum hru

vržených stínů. Pozornost soustředí na nalezený předmět. Pro objevenou básnivost skutečnosti již není třeba hledat jiné složitější fotografické řešení, které by svým provedením zastínilo význam vlastního nálezu. Hnací silou tvorby se stává objevování námětů, které ho něčím inspirovaly - tvarově, svojí sošností, poetikou, absurditou či pro přeludnost náhodných setkání. Jednoduché zobrazení bylo umocněno vysokou technickou kvalitou snímku. V tomto období nejpřímějších kontaktů k realitě začal Prošek používat jednooké kinofilmové zrcadlovky Nikon. Sada výměnných objektivů mu umožnila přiblížit se na potřebnou vzdálenost k námětu. Používá i komory Graflex a Linhof Standard.

Cyklus fotografických zátiší z městského prostředí přiváží také z Budapešti, kam cestuje v 70.letech.

V Praze Josef Prošek strávil většinu života. U jeho starších záběrů převládá zachycení městské skutečnosti, blížící se stylu poezie všedního dne, i živější reportážní styl např. fotografie Volební neděle.

Je to však především nedokončený cyklus „Snad Praha“, který rozšiřuje téma města o další rozměr. Prošek nefotografoval oslnivou architekturu, malebnost Malé Strany, pohledy na Karlův most či Hradčany. Neoslavuje ani nekritizuje. Světlo je skoro vždy ploché. Daleko spíše ho přitahují atypické detaily.

V zachované autentičnosti uvádím návrh předložený v roce 1968 Josefem Proškem a Janem Řezáčem nakladatelství Mladá fronta.

NÁVRH NA VYDÁNÍ PUBLIKACE SNAD PRAHA

V ikonografii Prahy, která je obsáhlá, pokud jde o knihy o architektuře, o velkoměstské Praze, o Praze poetické atd., nepochybně chybí knížka, která by zachytila její neopakovatelnou magii, vábící k ní lidi z celého světa. Chceme ukázat skutečné kouzlo Prahy, jemuž dokonce hrozí osud, který se naplňuje v jiných evropských velkoměstech (např. destrukce čtvrti tržnice v Paříži). Máme na mysli publikaci bez sentimentálního patosu i bez té tzv. fotogeničnosti, publikaci, která by odhalila pražsky

míněná atgetovská zákoutí. Přesný záměr vystihuje obecný půdorys chystané publikace. Podrobný seznam fotografií předem poskytnout nemůžeme, neboť jednotlivé fotografie budou mít pochopitelně vazbu na kompozici celé knihy. Textem a obrazem zachytíme a vyjádříme poezii těchto ryze pražských skutečností:

1) pasáže a průchody
2) konečné stanice a předměstí
3) domovní plastiky a fasády různých architektur
4) vchody do domů
5) pražské rohy
6) kuriosní architektura (trafiky, různé pavilonky, tržnice, záchodky atd. atd.)
7) obchody s květinami a obchody s dámskými klobouky
8) okolí telefonních budek
9) schody, schodiště a balkony
10) dvorky a pavlače
11) domovní znamení
12-13) různé kuriosity jako např. několik domů číslo 13, staré firmy, pumpy, bludiště, rozhledny, kolotoče, staré zahradní restaurace, interiéry muzeí, lavičky, Apollinairův achát, lucerny, atd. atd.

Těchto 13 oddílů by bylo spojeno třinácti mosty (fotografie těchto mostů by zároveň tvořily přesnou panoramatiku jednotlivých pražských čtvrtí).

Knížka by byla uvedena cca 10 stránkami předmluvy, jež by esejisticky vysvětlila funkci knihy a navodila potřebnou atmosféru. Jednotlivé oddíly fotografií by byly komentovány nejrůznějšími citáty o Praze nebo vlastním textem. ...

Nakladatelství návrh přijalo a potvrdilo. Jenže se psal rok 1968 a pozdější události zasáhly do chodu MF i do života navrhovatelů. Kniha nevyšla.

Josef Prošek však na realizaci tohoto záměru intenzivně pracoval dál. Ve své pozůstalosti, kterou opatruje jeho dcera, redaktorka a fotografka Magdalena Wagnerová, zanechal přes 200 fotografií. Dominují především magické detaily, poetické zvláště jednoduchostí vyjádření. Podobně jako Miroslav Hák objevuje zapadlé městské kouty s pozapomenutými předměty. Prošek velmi rád fotografoval židle, lavičky, staré vodovody, telefonní budky, okna, dveře, vraky aut... V redukované podobě s částečně respektovaným záměrem obou autorů vychází kniha SNAD PRAHA v roce 1999 v Artfotu v edici Momentky. Je jistě na škodu, že kniha nemohla být vydána za autorova života v původně plánovaném rozsahu.

Podobně zůstala nerealizovaná publikace Černobílé Kladno pro nakladatelství Orbis. Zbyly jen fotografie plné osobité atmosféry a poezie. Určitá hořkost z těchto nerealizovaných plánů zůstala v Josefu Proškovi až do jeho smrti.

Jeho fotografie Prahy vyšly však také na skládaném přebalu „antiknihy" Jana Řezáče Pasáže a fotografie židovského města doprovodily knihu Eduarda Petišky Golem.

Toulky krajem

Proškovy fotografické cesty ve službách redakce Květů či později na Kuks jsou dobrou přípravou pro zakázkovou práci na publikaci Československo. Hodnota fotografií je zde spíše informativní. Plickovo Československo a především Heckelovy Krásy Československa jsou obrazově nápaditější a lépe zvládnuté. Kniha plnila také propagační úlohu. Vyšla jak česky, tak v Artii ve třech jazykových verzích. V úvodu knihy se píše: „Pohleďte tedy do tváře této zemi, ať už proto, abyste ji lépe poznali jako svou, anebo proto, že se chcete obohatit čímsi, co vás zlákalo cizokrajností či spřízněností." Malá část fotografií je barevná - první Proškova práce s barvou.

Na tuto práci navazuje začátkem osmdesátých let, kdy pro

nakladatelství ČTK Pressfoto vytváří barevné fotografické publikace v edici Má vlast. I když se jedná o zakázku, snaží se Prošek dopracovat dál než jen k pouhému záznamu. Zajímá se o historii a specifika kraje. Snaží se nalézt pravou tvář krajiny, ale odhaluje i další, méně známé i neznámé pohledy. Také zde se projevuje jako básník okouzlený krásou země.

První a obrazově nejlepší knihou je České středohoří. Je to jeho rodný kraj s kupovitými či kuželovými vrchy a širokými údolími. Knížka vyniká střídmostí, prostotou výrazu a vzácnou jednotou. Je řazena podle ročních období od jara do zimy. Krajinu, kterou si určil za předmět svého zájmu, Prošek důvěrně zná. Široké panoramatické výhledy s vysokou modrou oblohou a obrysy vyvřelých kopců v pozadí se střídají s podzimně mlžnou náladou ovocného sadu, sytou žlutí lánů a plasticky formovaným různě svažitým terénem. Pole, sady, louky, řeky s vesnicemi a městy ve velkých celcích, náhorní planiny, skály, háje a kopce s vzácnými krajinnými útvary a flórou přírodních rezervací. Krajiny kvetoucích sadů, chmelnic, pooraných lánů, voňavých luk, žitných polí i strnišť jsou zobrazeny bez lidí a strojů. Na začátek knihy však zařazuje několik záběrů s rogalisty. Najdeme zde také v detailu motýla otakárka fenyklového (viz zmiňovaná záliba ve focení motýlů v mládí).

V druhé části knihy dává čtenáři ve třiceti černobílých obrazech nahlédnout do historie, kterou v pětijazyčných popisech provází Marcela Vápeníková. Publikace je také doplněna citacemi z K.H. Máchy, Svatopluka Čecha, Emila Filly a Karla Konráda.

Spíše propagační a informační ráz má jeho kniha z roku 1982 Západočeské lázně. V menším formátu přibližuje Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně a Jáchymov i s jejich okolím. Předělem mezi jednotlivými městy jsou dvoustránkové fotografie krajiny s dominující vodní plochou.

Českomoravská vrchovina a Český ráj jsou jeho posledními knižními pracemi pro Pressfoto. Nedosahují sice kvality Českého středohoří, fotografie jsou popisnější, ale nikdy neklesnou k podbízejícímu se

pohledu. Autor nehledá atraktivní zvláštnosti, ale typičnosti, někdy i všední, pro které je krajina plnohodnotným důvodem k zobrazení. V práci s barvou není šokující, tóny jsou voleny střízlivě, umocňují intimní ráz fotografií.

V polovině osmdesátých let vytváří na zakázku také dva barevné kalendáře Praha a Praha gotická. Barevnou skutečnost se snaží utvářet a stylizovat, nikoliv pouze jen kopírovat.

Na retrospektivní výstavě v Galerii V. Špály v Praze, v roce 1987, představil Josef Prošek také několik barevných fotografií, které vznikly jako volná tvorba, při jeho fotografických knižních zakázkách. Jednalo se o barevně zajímavá, nalezená, exteriérová zátiší.

Organizátor, editor, funkcionář

Proškova generace vstupovala do života v temnotě válečných let. Skupina, ke které se hlásil, byla ovlivněna surrealismem a patřila k proletářskému koloritu dělnických předměstí Prahy. Smýšleli levicově na protest proti „měšťáckému hemžení přemnožených oblud materiálních a duchovních“[3] s až naivní vírou v dělnickou třídu.

Po válce se Prošek aktivně zapojuje do fotografického dění. Na škole patří mezi nejstarší studenty s hlubším rozhledem než ostatní. Intenzivně se zajímá o literaturu a poezii. Společně s Josefem Sudkem a Tiborem Hontym stojí v roce 1947 u obnovení činnosti fotografické sekce v SVU Mánes. V tomto uměleckém spolku se sešla celá řada významných umělců. Fotografové přitom navazovali na tradici, jejímiž plody byly v druhé polovině třicátých let dvě nezapomenutelné výstavy. V letech 1948, 1949 proběhnou členské výstavy SVU v Mánesu. Doba však spolkové činnosti příliš nepřeje.

Po založení jednotného ČSVU se v roce 1949 stali fotografové - výtvarníci členy nového svazu. Na vytvoření foto sekce se podíleli Tibor Honty, Josef Sudek, Josef Ehm, Jindřich Brok a Josef Prošek. Model

[3] Vladimír Remeš: Josef Prošek testament, Magazín fotografie č.2, str. 14

organizace fotografů z profese bylo, přes dobou vynucené ústupky a kompromisy, nutné hájit proti ideologickým tlakům. Svědčí o tom např. zdrcující kritika výstavy fotografů výtvarníků z roku 1950 od jednoho z hlavních ideologů tehdejší československé fotografie Františka Čiháka. „Skupina fotografů - výtvarníků ve Svazu československých výtvarných umělců je zbytečnou a pro své členy škodlivou skupinou, neboť je odvádí od fotografické tvorby a sbližujíc se s výtvarným uměním i třeba nepřímo je nutí hledět více na výtvarnost fotografie než na její obsah.“[4]
V předmluvě ke knize Socialistická fotografie se píše: „Aparát v rukou buržoasního reportéra, je nejskvělejším prostředkem jak ohlupovat masy a třídně zkreslovat skutečnost objektivními fakty a dokumenty. Obdobnou úlohu má aparát v rukou představitelů tzv. umělecké fotografie, kteří svým odmítavým postojem k společenskému a politickému životu a tvrdošíjnou obhajobou zásady nadstranickosti pomáhali odvádět pozornost širokých lidových vrstev od ožehavých společenských problémů a otupovat jejich třídní uvědomění.“[5]
Přes tyto tlaky se počet příslušníků fotosekce ČSVU postupně zvětšuje. V roce 1952 prověřila komise, ve které byl i Josef Prošek, úroveň prací členů i nových zájemců. Na základě této prověrky činil pak počet členů a kandidátů 49 osob. V listopadu téhož roku pak byla uspořádána výstava všech nově potvrzených příslušníků sekce.
Josef Prošek se postupně stává předním funkcionářem svazu. V roce 1961 přebírá po Tiboru Hontym vedení fotografické sekce. Někomu se mohl jevit jako pokorný přitakávač dobovým absurditám. Ve funkci vedoucího fotografického oddělení týdeníku Květy však velice prospěl obtížně se prosazující humanisticky laděné fotografické žurnalistice. Jeho setrvávání ve významných svazových funkcích během sedmdesátých a osmdesátých let bylo však částí nastupující generace fotografů chápáno negativně. Členství v SČVU bylo prakticky jedinou možností jak pracovat na volné noze. Například Jan Saudek dostal legitimaci Fondu čs.

[4] Vladimír Birgus: Tibor Honty 1907 - 1968, katalog výstavy Pražský dům fotografie 1997
[5] Kolektiv pracovníků čs. svazu socialistické fotografie: Socialistická fotografie, Práce 1951,str. 7

výtvarných umělců v roce 1984 a teprve v roce 1988 se stal kandidátem Svazu výtvarných umělců.

Fotografická komise svazu, kde Prošek působil, schvalovala fotografie k prodeji. Liberecký fotograf Jan Pikous ve své knize „Velebení a hořekování" vzpomíná na ponižující chvíle před komisí. „Sekretářka konečně vyvolala mé jméno. Vcházím do sálu před boží soudce, před tu všemocnou komisi, a je mi jako poddaným za císaře Franze Josefa I., když jim byla povolena audience u panovníka. Komisaři seděli za podlouhlým stolem, na němž vonělo kafe či bublinkovala limonáda. ... A já tam stál jako Jan Sladký zvaný Kozina před feudálním soudem a blekotal jsem cosi o právu autora na osobité vidění, na autorský záměr, a snažil se obhájit tamhleten stín a tamhleto světlo, a i to hnědé tónování, a ty lišty kolem fotografií, a ty rámy... Hlavní sudí, předseda komise pan Josef Prošek, seděl kysele za stolem, prohlížel si mé žíráky a zíral na ceny: Tak tyhle fotky, tyhle pracně vyhotovené, adjustované a až z Liberce dovezéné desky chcete prodávat po šesti stech korunách? (To jako uznával tu námahu a láci.) No tak tedy, abyste neřekl, tak tři vezmeme, tuhletu ale ne, nemá správné světlo."[6]

V šedesátých letech, kdy je opět možný návrat k spolkové činnosti, se Prošek stal jako jediný fotograf členem skupiny Radar. Často společně vystavovali. Členy byli mimo jiné František Gross, František Hudeček, Ladislav Zívr. Snažili se navázat na činnost Skupiny 42. V té působil jako fotograf Miroslav Hák. Skupina 42 reagovala na válečnou dobu programem „všední reality v prostředí moderní městské civilizace".[7] Činnost ukončila v roce 1948. I skupina Radar v sedmdestých letech zaniká a jejich již vytištěná publikace je zničena.

Mnoho vydavatelských aktivit z přelomu padesátých a šedesátých let je spojeno s Proškovým jménem. V roce 1956 vychází k 60. narozeninám první Sudkova monografie s úvodní studií Lubomíra Linharta, s básněmi

[6] Jan Pikous: Velebení a hořekování, vlastním nákladem ve spolupráci s nakladatelstvím 555 Liberec 2000, str. 133 - 134

[7] Vladimír Birgus: Česká fotografická avantgarda 1918 - 1948, KANT Praha 1999, str. 307

Vladimíra Holana a Jaroslava Seiferta, v grafické úpravě Františka Tichého. Redaktory jsou Jan Řezáč a Josef Prošek. Když ji uvádějí na knižní trh, přijde velmi málo objednávek. Využívají proto Klub čtenářů jako nástupce Družstevní práce, kde byl Sudek u starších členů veleznámý. Přišlo 30 000 objednávek a tím se prosadilo i další vydávání monografií. Skvělá Sudkova monografie z roku 1964 však vyjde v Artii pouze pro cizinu. V knize, na níž opět spolupracují Řezáč s Proškem, je též 10 Proškových fotografií Sudka.

Ve své době zcela průkopnická a svým významem dosud nedoceněná je fotografická řada SNKLHU (později Odeonu) Umělecká fotografie. Vzniká v době, kdy fotografie ještě stále bojuje za své plné uznání. Do konce osmdesátých let vychází 40 svazků jednotného formátu. Legendárními se staly svazky Henri Cartier-Bressona, Eugena Atgeta, Nadara, Alexandra Rodčenka, Jaromíra Funkeho, Miroslav Háka... Řada těchto publikací (Proškova také) vyšla i ve vícejazyčné verzi pro Artii. Josef Prošek byl spolu s Lubomírem Linhartem, Josefem Sudkem, Zdeňkem Pilařem, Janem Lukasem a Daliborem Plichtou v ediční radě. Ta zanikla začátkem sedmdesátých let. Mezi autory textů byli Anna Fárová, Jiří Kolář, Václav Zykmund, Jiří Janíček... Na vznik publikace Eugena Atgeta vzpomíná Jan Řezáč: „Napsali jsme paní Abbotové, dědičce Atgeta, a ta odpověděla, že žádné monografie nechce. Poslali jsme jí pět kusů z edice na ukázku, ona byla nadšená, poslala fotografie, pojistila je, napsala ke knize úvod a nechtěla téměř žádný honorář.“ Henri Cartier-Bresson (obdržel honorář 5000 korun) a Alexandr Rodčenko zde měli svoji první monografii. Josef Prošek se z této edice podílel na spoluredigování kolektivních svazků Mezinárodní fotografie 1958 a Československá fotografie.

Jeho vlastní monografii z roku 1962 píše Jan Řezáč. V pořadí 16 svazek edice má na obálce Proškův portrét mladé ženy. Na neznámé jemné dívčí tváři autor demonstruje svou zaujatost pro lyrismus. První fotografie v monografii nazvaná Na trati byla vytvořena v roce 1947. Výběr fotografií ukazuje šířku Proškova zájmu a jeho úctu k řemeslu, ale trpí až přílišnou roztříštěností. Kdyby byl představen např. pouze jako

portrétista, byl by to Prošek užší, ale věděli bychom o něm víc.

V letech 1959 - 1960 sestavuje Prošek také dvě alba bromografií. „Fotografie 1928 - 1958" obsahuje 20 fotografií např. Drtikola, Funkeho, Hájka, Wiškovského, Háka, Ludwiga, Chocholy, Sudka... V úvodu píše autor předmluvy Josef Kainar : „Těch dvacet obrazů mluví za dvacet fotografů, kteří jsou přesvědčeni, že fotografie má ukázat pravdu, ať už je to strohá pravda reportážní, zamlžená pravda zimních krajin, nebo šedivá pravda o lidském životě v městských zdech." V Národní knihovně půjčují toto album ve zvláštním ochranném režimu. Dvě fotografie aktů (Drtikol a Ludwig) jsou však již odcizeny.

Albu deseti fotografií „Květen 1945" s předmluvou Jiřího Taufera vévodí slavná Hontyho fotografie Pohřeb rudoarmějce.

Ze slibně se rozvíjející edice Fotorok, která měla mapovat jeden rok v československé fotografii, vycházejí pouze Fotorok 1958 a Fotorok 1959. Obrazovou část sestavil Josef Prošek a schválila ji porota: Tibor Honty, Jiří Jeníček a Adolf Hoffmeistr. Posledně jmenovaný také napsal text, knihu graficky upravil a navrhl obálku a vazbu.

Licht und Schatten, Light and Shadow a Ombre et Lumiére je trojjazyčný název pro antologii československé fotografie, která vychází v Artii v roce 1959. Fotografie vybírali Miloš Hrbas, Miroslav Hák, Jan Lukas a Josef Prošek. Ten je jako fotograf zastoupen dvěma portréty a jedním aktem. Další skvělá publikace Artie z roku 1961, kterou spoluredigují Řezáč s Proškem, je Gedächtnis in Schvarzweiss (Memory in Black and White). Přináší profily předních československých fotografů. Josef Prošek zde má osm fotografií a svůj portrét od Miroslava Háka. Podílí se na již zmiňovaných publikacích Pražské ateliéry a Radar.

Po odchodu z Odeonu Řezáč a Prošek spolupracují s nakladatelstvím ČTK Pressfoto. Zde se mimo jiné (těsně před skončením bromografie) podílejí jako členové redakční rady na výrobě portfólií známých fotografů. Vychází zde Josef Sudek, František Drtikol, Jaromír Funke, Miroslav Hák, Tibor Honty, Jan Lauschmann, Karel Ludwig, Martin Martinček, Vilém Reichmann a Valerij Gende - Rote. Na zaddní straně

fotografií nebyl žádný potisk, a proto se na západě tyto fotografie začaly prodávat jako originály.
V letech 1972 - 1973 vede Prošek na FAMU seminář výtvarné reprodukce uměleckých děl.

Zátiší - epilog

Od konce osmdesátých let začíná Josef Prošek pracovat na fotografiích zátiší, do kterých transponuje své postřehy i sny. V soukromí svého libeňského ateliéru se vrací k černobílé fotografii a většímu formátu. Fotografie jsou plné hravé básnivosti, mísí rebelantskou nevázanost s černým humorem. Nabízejí nekonečný řetězec asociačních podnětů.
Jeho poslední tvůrčí období je poznamenáno téměř absolutní izolací. Je nemocný a z jeho fotografií nevyčteme příliš bodrého optimismu. Připomenout v této souvislosti se dá nejen intimní deník, v němž se zbavoval tíhy na duši Karel Teige, ale i abstraktní výjevy Emily Medkové,Viléma Raichmana a mnoha dalších. Svým někdy až minimalistickým podáním jeho fotografie připomínají některá zátiší Jana Svobody. Téměř totožná je fotografie hřebíku ve zdi s otiskem sundaného obrazu. Oba dosahují emotivní účinnosti vzhledm k divákovi ochotnému domýšlet naznačená témata. Vedle perfekcionalistického provedení upoutají především hloubkou obsahu. Ve vyjádření myšlenky jsou skuteční a pravdiví. Předměty Prošek umísťoval do osobité kompozice, ať už šlo o hřebíky, zmuchlaný papírový pytlík či prázdné lahve zabalené v papíru. Z fotografií vyrábí také péefky, které rozesílá známým.
Když je Josefu Proškovi nabídnuta možnost vystavovat v Pražském domě fotografie, brání se vystavit souhrn celoživotní tvorby. Nechce se stát žijícím klasikem. Připravuje proto soubor 35 fotografií zátiší. Mezitím však do hry vstupuje smrt. Josef Prošek umírá 9. prosince 1992 ve věku šedesáti devíti let a dvou měsíců stejně jako jeho otec, italský legionář. Na výstavě, která mnohé jeho známé překvapila a dojala, promluvil Jan

Řezáč, který zahajoval všechny jeho vernisáže. Označil fotgrafie jako umělecký testament, jako „poslední autorův neklid z poezie“.[8] Fotograf introvert s duší bohéma, který po celý život fotografoval, protože musel, tu ukazuje, že se neztratí nic z toho, co člověk dělá z vnitřní potřeby.

[8] Vladimír Remeš: Josef Prošek testament, Magazín fotografie 1994 č. 2, str. 16

BIBLIOGRAFIE JOSEFA PROŠKA

STROJOPISNÉ (CYKLOSTYLOVANÉ) SBORNÍKY S ŽIŽKOVSKOU SURREALISTICKOU SKUPINOU

Chodci zeleně 1941
text: Jan Řezáč, Jaroslav Rychlý, Miloš Hájek, Josef Prošek
autor obálky: Josef Prošek

Mezitím 1943
text: Jan Řezáč, Jaroslav Rychlý, Josef Prošek, Jiří Hájek, Jiří Heller a Vlasta Baranová

Veselý hřbitov 1943
text: Jan Řezáč a Josef Prošek

Prolog 1943
Krám 1943
Vycpaný pták 1943
text: Jan Řezáč, Josef Prošek, Josef Schnabel, Antonín Sobotka

Ochranné prostředky 1944
text:
Jan Řezáč: Imaginární rozhovor se zaměstnanci továrny na prezervativy
Josef Prošek: Kameny
Otta Mizera: Triumf pluralistického životního stylu
Mirka Miškovská: Spolek pro zajištění vadných životů
- sborník vyšel v 90.letech jako součást časopisu Analogon

Záchody 1944 (vyšlo ve 13 číslovaných výtiscích)
text: Jan Řezáč
fotografie: Josef Prošek (15 fotografií)
- několik reedic sborníku vydal Václav Zykmund bez udání autora
- v roce 1999 vyšel sborník jako součást knihy Snad Praha

FOTOGRAFICKÉ PUBLIKACE JOSEFA PROŠKA:

Karel Konrád: Na černé hodince
Orbis Praha 1953, 56 fotografií J. Proška

Nazim Hikmet: Pobyt v Praze
Čs. spisovatel Praha 1959, přeložil Jiří Taufer,16 fotografií J. Proška

Jaromír Neumann, Josef Prošek: Matyáš Braun - Kuks
SNKLHU Praha 1959, tištěno hlubotiskem, 27 reprodukcí v textu + 96 fotografií v obrazové části

Jan Řezáč: Josef Prošek
SNKLU Praha 1962, edice Umělecká fotografie sv. 16

Jan Řezáč: Josef Prošek
Artia Praha 1962, edice Meister der Photographie

Švýcarský časopis DU, Josef Prošek: M.B. Braun
Juli 1963

Josef Prošek: Czechoslovakia
Artia Praha 1963

Josef Prošek: Tschechoslowakei
Artia Praha 1964

Josef Prošek: Tchécoslovaquie
Artia Praha 1965

Josef Prošek: Československo
Orbis Praha 1965, úvod Ota Klein

Emanuel Poche: Matyáš Bernard Braun sochař českého baroka a jeho dílna
SNKLU Praha 1965, 25 reprodukcí v textu + 160 fotografií hlubotiskem

Jan Řezáč, Josef Prošek: Sochař Jindřich Wielgus
Profil Ostrava 1965

Jan Řezáč: Pasáže
Mladá fronta 1965, 7 fotografií na přebalu

Josef Prošek: Paříž v Paříži
Mladá fronta Praha 1967, fotografická řada svazek 3, text Jan Řezáč, citáty: Henry Miller, André Warnod, František Gellner, Vítězslav Nezval, Henri Perruchot, H. P. O. Lissagaray, André Breton, Michel Ragon, Sigmund Freud, Édouard Ramond, Georges Brandes, Robert Desnos, Charles - Louis Philippe, Armand Lanoux, Salvador Dali, Guillaume Appollinaire, Charles Baudelaire, Berenice Abbottová, Lunia Czechowska, Wilhelm Uhde, Jacques Chapiro, Anna Achmatová

Akty a akty
Tatran Bratislava 1968, knihu sestavili a text napsali Zdeněk Pilař a Jan Řezáč, 59 kreseb a 66 fotografií, Josef Prošek autor fotografií 5,6,7

Eduard Petiška: Golem
Státní nakladatelství dětské knihy Praha 1968, edice Střelka sv. 62, foto Josef Prošek

Václav Formánek: Radar
Odeon Praha 1971, fotografie artefaktů a výtvarníků zhotovil Josef Prošek - zastoupen foptografiemi: Pobřeží na Bolu
Detail z rána
Zahrada Peggy Gugenheimové
Akt se zastíněnou hlavou

Josef Prošek: Kuks
Pressfoto ČTK Praha 1977, edice Má vlast řada B svazek 2, úvod a texty Zdeněk Pilař

Luboš Hlaváček: Jindřich Wielgus
Odeon Praha 1978, fotografie Josef Prošek a Prokop Paul

Josef Prošek: České středohoří
Pressfoto ČTK Praha 1980, edice Má vlast řada B svazek 3, úvod a texty Marcela Vápeníková, citáty Karel Hynek Mácha, S. Čech, E. Filla, K. Konrád

Josef Prošek: Západočeské lázně
Pressfoto ČTK Praha 1982, edice Má vlast řada C svazek 19, úvod a texty Otakar Mohyla

Josef Prošek: Českomoravská vrchovina
Pressfoto ČTK Praha 1986, edice Má vlast řada B svazek 7, úvod a text Jiří P. Kříž

Josef Prošek: Český ráj
Pressfoto ČTK Praha 1988, edice Má vlast řada B svazek 8, úvod a text Eva Bílková

A hudba Hraje - Josef Sudek očima fotografů
Společnost přátel fotografie u příležitosti 100 výročí narození a 20 výročí úmrtí Praha 1996, 2 fotografie + titul

Josef Prošek, Jan Řezáč: Snad Praha
Artfoto Praha 1999, edice Momentky, text J. Řezáč a M. Wagnerová

Kalendáře:

Praha 1984

Praha gotická 1985

Katalogy výstav:

Řezáč Jan: Znamení času, katalog výstavy Gross - Prošek - Wielgus, Galerie V. Špály, Praha 1962

Řezáč Jan: Pravá chvíle světla, katalog výstavy Josef Prošek a Zdeněk Vodička, Galerie Čs. spisovatel, Praha 1967

Wagnerová Magdaléna: Josef Prošek fotografie 1947 - 1987, Galerie V. Špaly, Praha 1987

Zastoupen ve sbírkách:

Národní galerie v Praze, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, Moravská galerie v Brně, Bibliothéque natinal v Paříži.

REDIGOVÁNÍ A SPOLUREDIGOVÁNÍ :

Josef Sudek - fotografie
SNKLHU Praha 1956, k autorovým 60 narozeninám, text Lubomír Linhart, básně Vladimír Holan a Jaroslav Seifert, grafická úprava František Tichý, J. Sudka fotografoval J. Ehm, redaktoři Jan Řezáč a Josef Prošek

Fotografie 1928 - 1958
SNKLHU Praha 1959, album 20 bromografií, úvod napsal Josef Kainar autoři fotografií: F. Drtikol, J. Funke, K. Hájek, A. Paul, E. Wiškovský, J. Jeníček, M. Hák, Z. Feifar, K. Ludwig, V. Chochola, Z. Tmej, J. Sudek, J. Ehm, J. Prošek, K. Plicka, T. Honty, J. Brok, V. Jírů, J. Lukas, E. Einhorn Josef Prošek zastoupen fotografií Zima stromů (1953)

Fotorok 58
Orbis Praha 1959, spoluredigoval a graficky upravil Adolf Hoffmeisetr, obrazovou část schválila porota: dr. Adolf Hoffmeister, Tibor Honty, Jiří Janíček, Josef Prošek sestavil obrazovou část a je zastoupen fotografiemi: Básník Petr Bezruč, Realita cudného hlavolamu, Nová socha sochaře Wielguse

Lubomír Linhart: Mezinárodní fotografie 1958
SNKLHU Praha 1959, edice Umělecká fotografie svazek 4, obrazovou část sestavil Josef Prošek, zastoupen fotografií Pohlednice

Licht und Schatten - Light and Shadow - Ombre et Lumiére
Artia Praha 1959, editoři: Miroslav Hák, Jan Lukasa a Josef Prošek, zastoupen třemi fotografiemi

Fotorok 59

Orbis Praha 1960, spoluredigoval a graficky upravil Adolf Hoffmeister, obrazovou část schválila porota: dr. Adolf Hoffmeister, Tibor Honty, Jiří Jeníček, Josef Prošek sestavil obrazovou část a je zastoupen fotografiemi: Přebytky, Malíř v civilu (František Jiroudek)

Květen 1945

SNKLHU Praha 1960, album 10 bromografií, úvod napsal Jiří Taufer autoři fotografií: J. Pacovský, S. Štochl, V. CHochola, K. Ludwig, F. Ondrášek, T. Honty, F. Illek, M. Hák, J. Janíček

Pražské ateliéry

NČSVU Praha 1961, knihu připravili Jan Řezáč, Zdeněk Pilař,Josef Prošek a Zdeněk Sklenář, na přebalu a předsádkách roláže Jiřího Koláře, Josef Prošek autor 24 fotografických medailonů

Gedächtnis in Schwarzweiss (Memory in Black and White)

Artia Praha 1961, sestavili Jan Řezáč a Josef Prošek - autorem osmi fotografií, text o Josefu Proškovi J. Řezáč

Sudek

Artia Praha 1964, výběr Jan Řezáč, Josef Prošek, text Jan Řezáč, devět fotografií Sudka od J. Proška

Jiří Mašín, Josef Prošek: Československá fotografie

Odeon Praha 1967, edice Umělecká fotografie svazek 31, grafická úprava a obálka Libor Fára, Josef Prošek zastoupen fotografií Květinářka z Florencie

Václav Formánek: Radar

Odeon Praha 1971

Publikace Odeonu z edice Umělecká fotografie:

(Josef Prošek člen ediční rady)

1	Anna Fárová	HENRI CARTIER-BRESSON
2	Jiří Kolář	MIROSLAV HÁK
3	Jiří Jeníček	DRAHOMÍR RŮŽIČKA
4	Lubomír Linhart	MEZINÁRODNÍ FOTOGRAFIE 1958
5	Lubomír Linhart	JAROMÍR FUNKE
6	Rudolf Skopec	NADAR
7	Anna Fárová	WERNER BISCHOF
8	Jiří Mašín	JOSEF EHM
9	Václav Zykmund	VILÉM REICHMANN
10	Jiří Kolář	VÁCLAV CHOCHOLA
11	František Vrba	PAUL STRAND
12	Emanuel Frynta	JAN LUKAS
13	Anna Fárová	JIŘÍ JENÍČEK
14	Ludvík Souček	BRASSAI
15	Jaroslav Boček	JÁN CIFRA
16	Jan Řezáč	JOSEF PROŠEK
17	Berenice Abbottová	EUGENE ATGET
18	Lubor Kára	KAROL KÁLLAY
19	Vladimír Rýpar	KAREL HÁJEK
20	Emanuel Frynta	EVA FUKOVÁ
21	Lubomír Linhart	ALEXANDER RODČENKO
22	Jiří Macků	MEZINÁRODNÍ FOTOGRAFIE 2
23	Anna Fárová	EUGEN WIŠKOVSKÝ
24	Jan Kříž	EMILA MEDKOVÁ
25	Jiří Mašín	TIBOR HONTY
26	Lubor Kára	MAGDALENA ROBINSONOVÁ
27	Ludvík Souček	LÁSZLO MOHOLY-NAGY
28	Zbigniew Pekoslawski	EDWARD HARTWIG
29	Judita Friedbergová	DAVID SEYMOUR
30	Anna Fárová	ANDRÉ KERTÉSZ
31	J. Mašín - J. Prošek	ČESKOSLOVENSKÁ FOTOGRAFIE
32	Ludvík Souček	JIŘÍ SEVER
33	Václav Zykmund	VÁCLAV JÍRŮ

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

1. O Josefu Proškovi

Baran Ludvík: Chvála české krajiny
Rudé právo 12.1.1981, str. 5
Boček Jaroslav: Atget a Prošek
Výtvarná práce 1963/10, str. 5
Ditmar René: Mistr Lidské podobizny
Večerní Praha 8.1.1963, str. 4
Ditmar René: Putování s kamerou
Večerní Praha 9.3.1967, str. 4
Dvořák Karel: Josef Prošek (Tvář československé fotografie)
Československá fotografie 1973/10, str. 440
Fiala Vlastimil: Dvě jednou ranou
Kulturní tvorba 1967/9, str. 12
-ir: In memoriam Josef Prošek
Fotografie 1993/4, str. 4
J.H.: Josef Prošek
Panorama 4/83 ČFVU Praha 1983, str. 26
-Jiš-: Čtyři desetiletí tvorby Josefa Proška
Československá fotografie 1987/12, str. 544
jšh: Výborně Josefe Prošku
Plamen 1967/4, str. 152 - 153
Chvatík Květoslav: Fotograf Josef Prošek
Plamen 1963/10, str. 91 - 92
Pilař Zdeněk: Fotograf Josef Prošek
Výtvarná kultura 1982/3, str. 30 - 33
Prošek Josef, Řezáč Jan: Snad Praha
Artfoto Praha 1999, edice momentky, text J. Řezáč a M. Wagnerová
PT: Paříž Josefa Proška
Československá fotografie 1968/6, str. 208

Remeš Vladimír: Josef Prošek Testament
Magazín fotografie 1994/2, str. 13 - 16
Řezáč Jan: Josef Prošek
SNKLU Praha 1962, edice umělecká fotografie sv.16
Řezáč Jan: Z výstavy Josefa Proška
Československá fotografie 1967/5, str. 170 - 171
Řezáč Jan: Znamení času
katalog výstavy Gross - Prošek - Wielgus Galerie V. Špály, Praha 1962
Smahelová Jana: Josef Prošek
FAMU 1989, magisterská diplomová práce
Šourková Alena: Jak se co dělá - Josef Prošek portrét
Československá fotografie 1969/4, str. 152
Tausk Petr: Josef Prošek
Fotografie 80 1980/3, str. 53 - 61
Wagnerová Magdalena: Josef Prošek fotografie 1947 - 1987
katalog výstavy Galerie V. Špály, Praha 1987

2. Ostatní literatura

Birgus Vladimír: Česká fotografická avantgarda 1918 - 1948
KANT Praha 1999
Birgus Vladimír: Informatorium 2
Mladá fronta Praha 1984, prémie edice Máj
Birgus Vladimír: Tibor Honty 1907 - 1968
katalog výstavy Pražský dům fotografie 1997
Heckel Vilém: Krásy Československa
Orbis Praha 1968
Kolektiv pracovníků čs. svazu soc. fotografie: Socialistická fotografie
Práce Praha 1951
Mrázková Daniela: Jan Saudek Divadlo života
Panorama Praha 1991

Mrázková D., Remeš V. : Cesty československé fotografie
Mladá fronta Praha 1989
Novotný Miloň: Londýn
Mladá fronta Praha 1968
Pikous Jan: Velebení a hořekování
vlastním nákladem ve spolupráci s Nakladatelstvím 555 Liberec 2000
Plicka Karel: Československo
Orbis Praha 1974
Řezáč Jan: Josef Sudek slovník místo paměti
Artfoto Praha 1999
Tausk Petr: Dějiny fotografie IV
Pražská fotografická škola 1988 (skripta)
Vykoukal Jiří: Skupina RA
Umění 1972/5, str. 453 - 469

Obrazová příloha

s. 37 a) Josef Prošek a Jan Řezáč v obrácených kabátech, zač. 40 let, z knihy Snad Praha, 1999
b) Josef Prošek v druhé pol. 40. let, majetek M. Wagnerové
s. 38 titulní strana sborníku Chodci zeleně, 1941, majetek J. Řezáče
s. 39 fotografie ze sborníku Záchody, 1944, z knihy Snad Praha, 1999
s. 40 první Proškova titulní stránka v Květech, 1951
s. 41 a) fotogarafie z knihy Karal Konrád: Na černé hodince, 1953
b) fotografie z knihy Nazim Hikmet: Pobyt v Praze, 1959
s. 42 titulní strana čas. Kultura, květen 1958
s. 43 a) fotografie z knihy Matyáš Braun - Kuks, 1959
b) J. Prošek fotografuje na Kuksu, 50. léta, majetek M. Wagnerové
s. 44 a) Májový motiv, 1958, z monografie J. Řezáč: Josef Prošek, 1962
b) Portrét, 1962, obálka monografie J. Řezáč: Josef Prošek, 1962
s. 45 Volební neděle, 1960, z monografie J. Řezáč: Josef Prošek, 1962
s. 46 fotografie J. Sudka, z knihy Jan Řezáč: Josef Sudek slovník místo paměti, 1999
s. 47 Jindřich Wielgus, 1958, z knihy Licht und Schatten, 1959
s. 48 Profil, ? ,z knihy Licht und Schatten, 1959
s. 49 fotografie z knihy Paříž v Paříži, 1967
s. 50 fotografie z cyklu Snad Praha, majetek M. Wagnerové
s. 51 fotografie z cyklu Snad Praha, majetek M. Wagnerové + z knihy Snad Praha, 1999
s. 52 fotografie z cyklu Snad Praha, z knihy Snad Praha, 1999
s. 53 Kladenská ryba, 1961, majetek M. Wagnerové, uvedena v časopise Plamen 1963 č. 10
s. 54 Senec, 1978, z knihy České Středohoří, 1980
s. 55 P.F. 1990, z majetku Zdeňka Pilaře
s. 56 zátiší s židlí, 90.léta, majetek M. Wagnerové
s. 57 zátiší bez obrazu, 90. léta, majetek M. Wagnerové
s. 58 zátiší s lahvemi, poslední Proškova fotografie, majetek M. Wagnerové.

a.

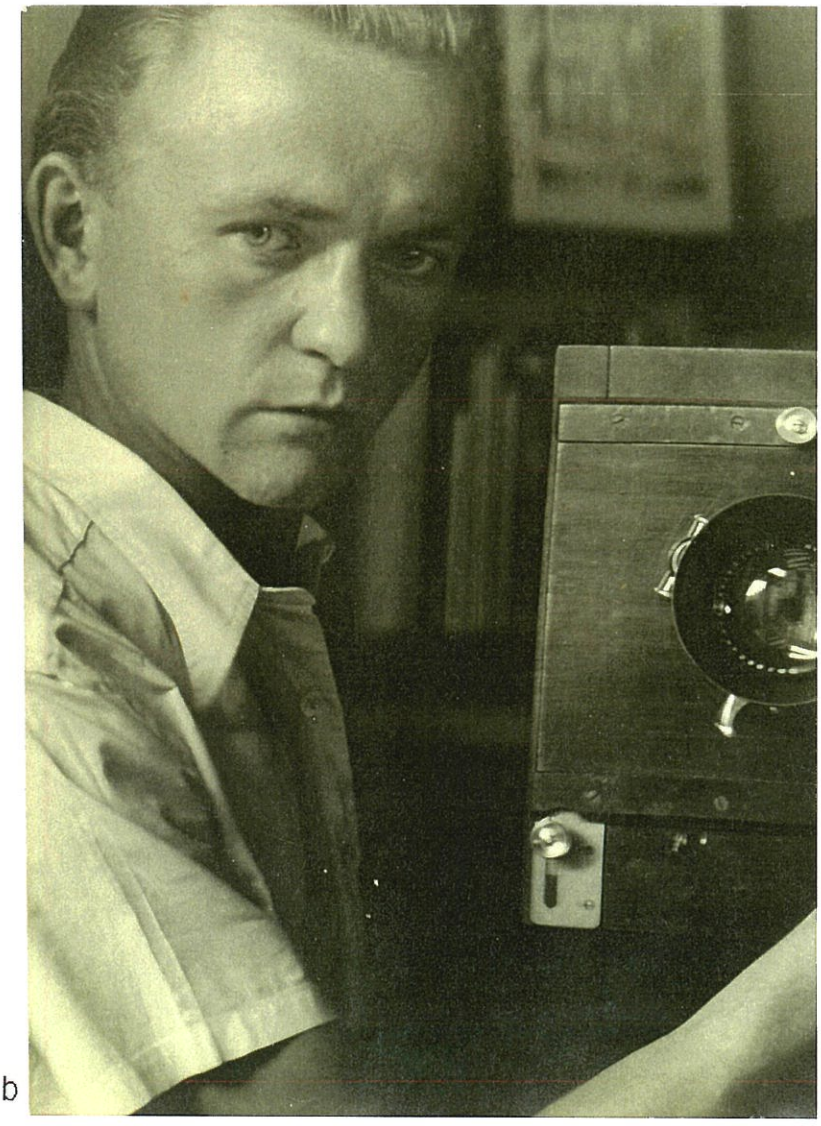

b

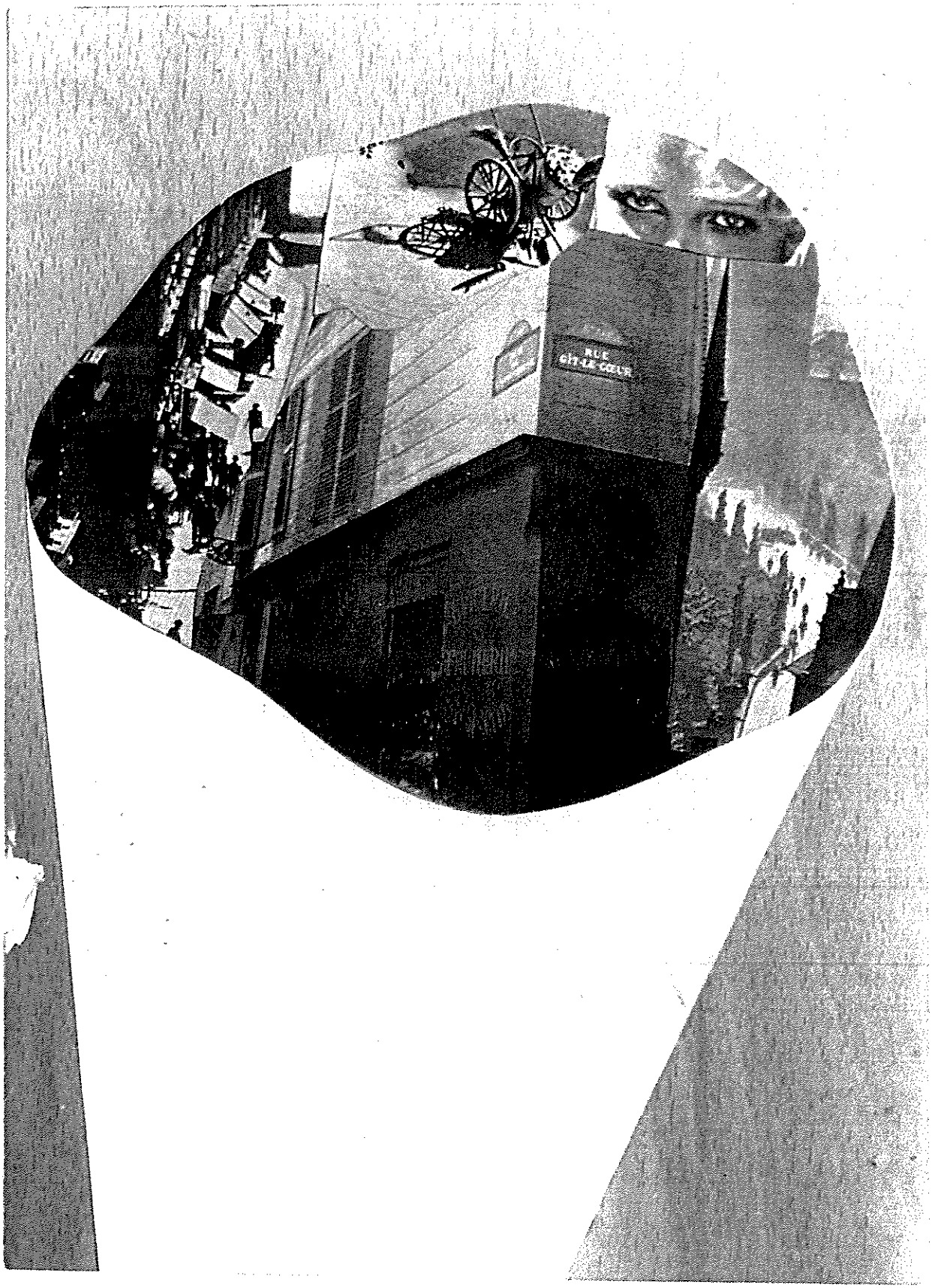

ZÁCHODY

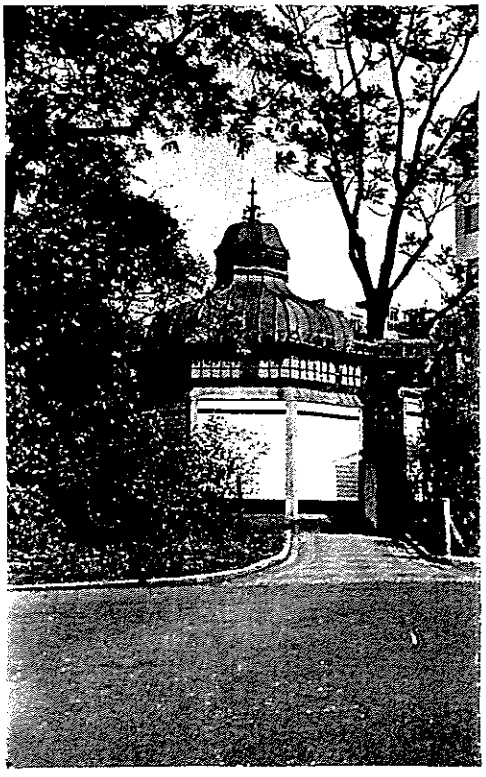

KVĚTY

V PRAZE DNE 1. ČERVENCE 1951 ROČNÍK 1 • ČÍSLO 26 • 5 Kčs

VELIKÝ IVAN (KAREL URBÁNEK) SE SVÝMI BRATRY VE HŘE ÚSTŘEDNÍHO LOUTKOVÉHO DIVADLA V PRAZE

FOTO JOSEF PROŠEK

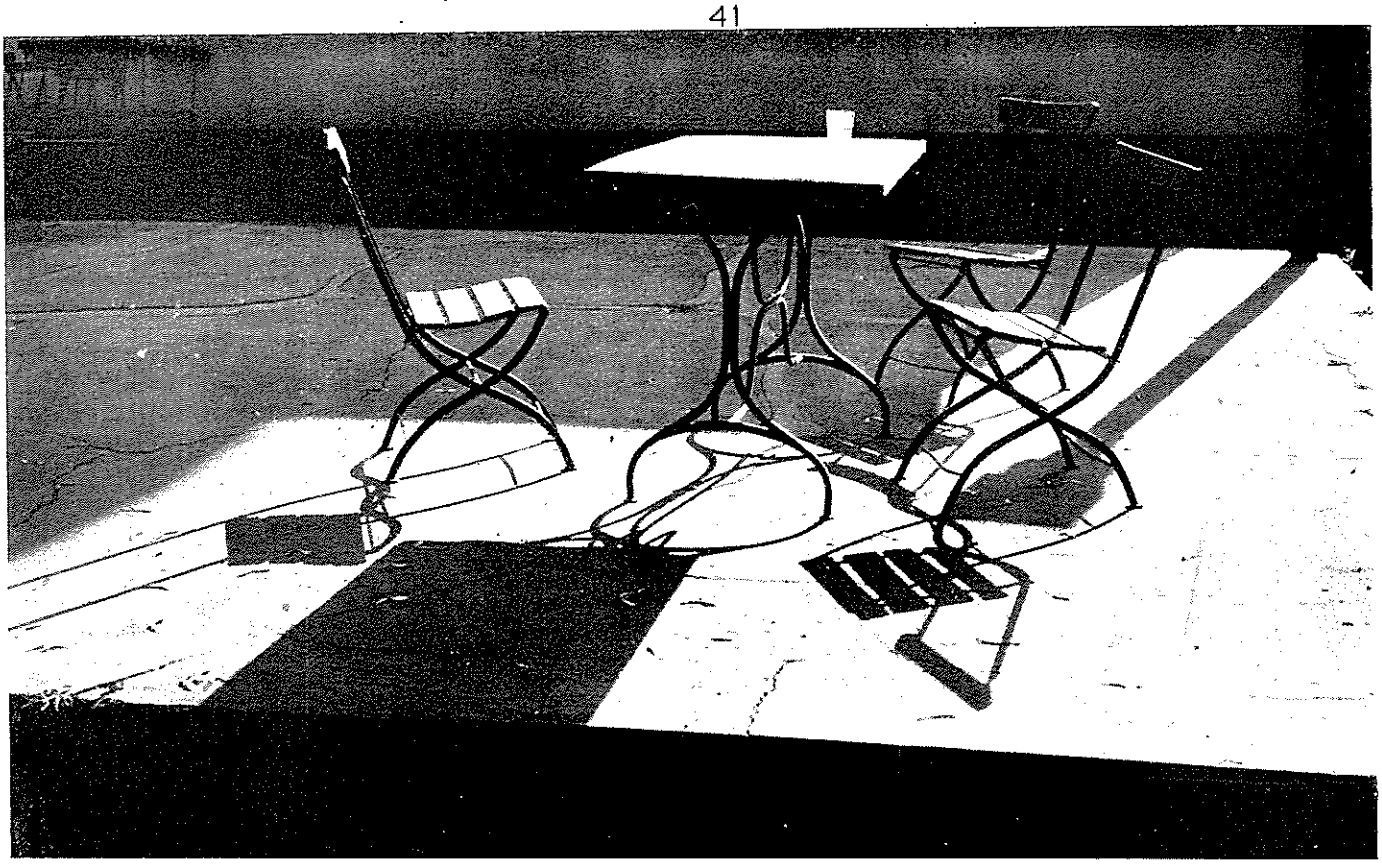

a

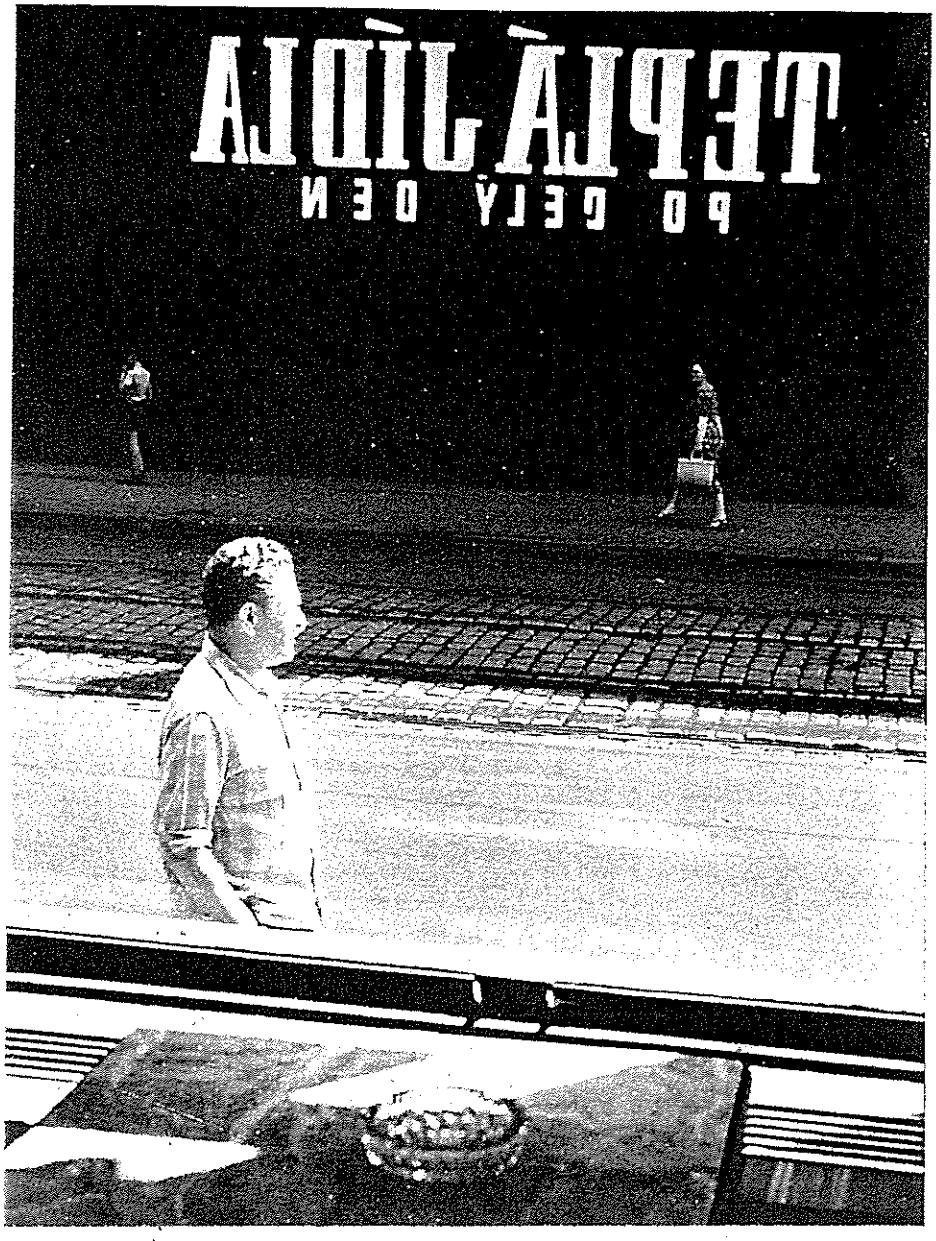

b

TÝDENÍK PRO KULTURU A UMĚNÍ • ČÍSLO 18

kultura 58

Příslušníci inteligence! Pracovníci škol, vědy a techniky, kultury a umění! Socialistické zřízení otvírá nejširší obzory pro vaši tvůrčí práci! Nechť vaše úsilí, nová díla a objevy obohacují život našeho lidu a jeho boj za mír!

Z MÁJOVÝCH HESEL ÚVKSČ A ÚVNF

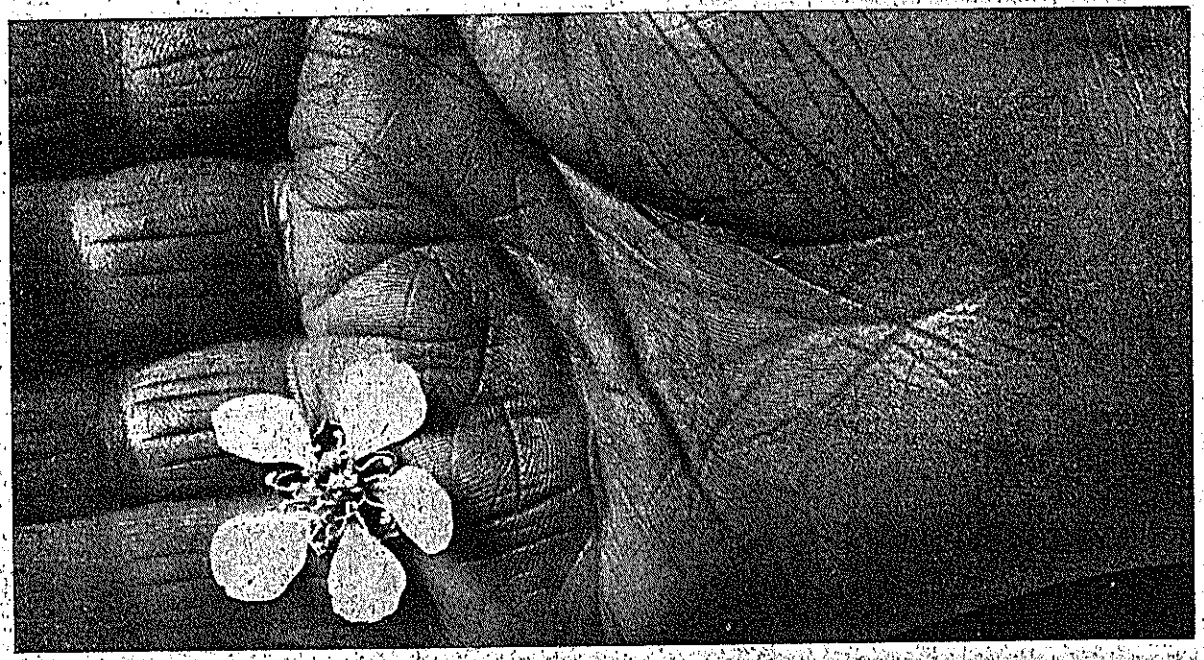

FOTO JOSEF PROSEK

PRÁCE *symfonická básni nad niž není*
Jen tvůj rytmus změní lidské pokolení
Tebou všecka hmota přetaví se v tvar

NAD leckoho překvapí, že jsme číslo našeho
časopisu, které vychází k Prvnímu máji, věno-
vali zamyšlení nad nesmírným vývojem vědy
v současné době. A přece je to tak samozřejmé,
že v roce, kdy sovětský umělý měsíc zahájil no-
vou éru lidstva, i náš svátek práce bude v nás
ovat jiné myšlenky a jiné pocity, než mívali
ho májového dne naši otcové a dědové, že starou
kou píseň o práci, matce pokroku, budeme zpívat
a že jejím slovům budeme jinak rozumět.
ž si vzpomeneme na průvody udřených dělnických
v, které před lety Prvního máje plnívaly ulice na-
městí, sledování nevraživými pohledy těch, kteří za
bluhubyt vděčili právě jejich strhaným svalům,
obušky těch, kteří za své dobré bydlo vděčili
nespokojenosti, neubráníme se dojetí. Lidé, jimž
dávala bídnou obživu a brala jim zdraví i životy,
m byla těžkou kletbou a trpkým požehnáním, krá-
ždy jednoho dne v roce se slavnostně, vlajícími
ni prapory a zpívali o práci, matce pokroku. Jaké
é nadšení a jaká úžasná víra
aká úžasná myšlenka, která
la této armádě otroků sílu
t tato slova! Ti lidé zpívali
é práci, než jakou tak dů-
znali, ne o dřině, která z tří-
tých dělá mrzáky a z obrat-
kořistníků miliónáře, zpívali
ci osvobozené, jejíž výsledky
u patřit všem, která se sta-
tí a radostí. Zpívali o práci
ého mozku, který zbaví ruce
lké dřiny a vymyslí pro lidi
na této zemi.

avda, nežijeme dnes ještě
mto ráji a je ještě mnoho,
mnoho skvěle fungujících
há, které si vymýšleji pro lidi
o, proti němuž jsou nejfantas-
jší vize barokních pekelných
rů idylickou selankou. Žijeme
bé, kdy ještě přílš mnoho
ad otroků má stejné pocity
naši dědové a otcové a kdy
stně všemi silami bojujeme
o, aby těmto armádám nebyly
eny do rukou zbraně k brat-
azednému boj', který by se
největší katastrofou lidstva.
rece jen aspoň my, kteří jsme
é části zeměkoule, rozkládáji-
mezi Čáchami, mysem Děž-
ým a Šanghají, zbořili hrad-
kapitalismu, vidíme již zřetel-
o, o čem dříve jenom snili,
ento sen každodenní prací
ulečňujeme. Ne každá práce
světé, ale naše zcela určitě je tou prací, která rodí po-
h, která přibližuje den ze dne lidstvo ke komunistic-
nu cíli.

A my u nás v Československu stojíme v těchto dnech
prahu velké události, která zahájí poslední léta zbý-
jící k dovršení první, nezbytné fáze na cestě k to-
to cíli. Co jiného bude tvořit samu podstatu jednání
sjezdů naší komunistické strany, co jiného vyčtením
každého projevu, z každého diskusního příspěvku, než

tají s prudkým rozvojem vědy a techniky, ale nezdůrazňuje se vždy dostatečně druhá stránka věci, že totiž v kapitalistické společnosti dnes už nelze ani řešit některé problémy čistě vědecké a technické. Věda čím dál tím více vyžaduje maximálního

a

b

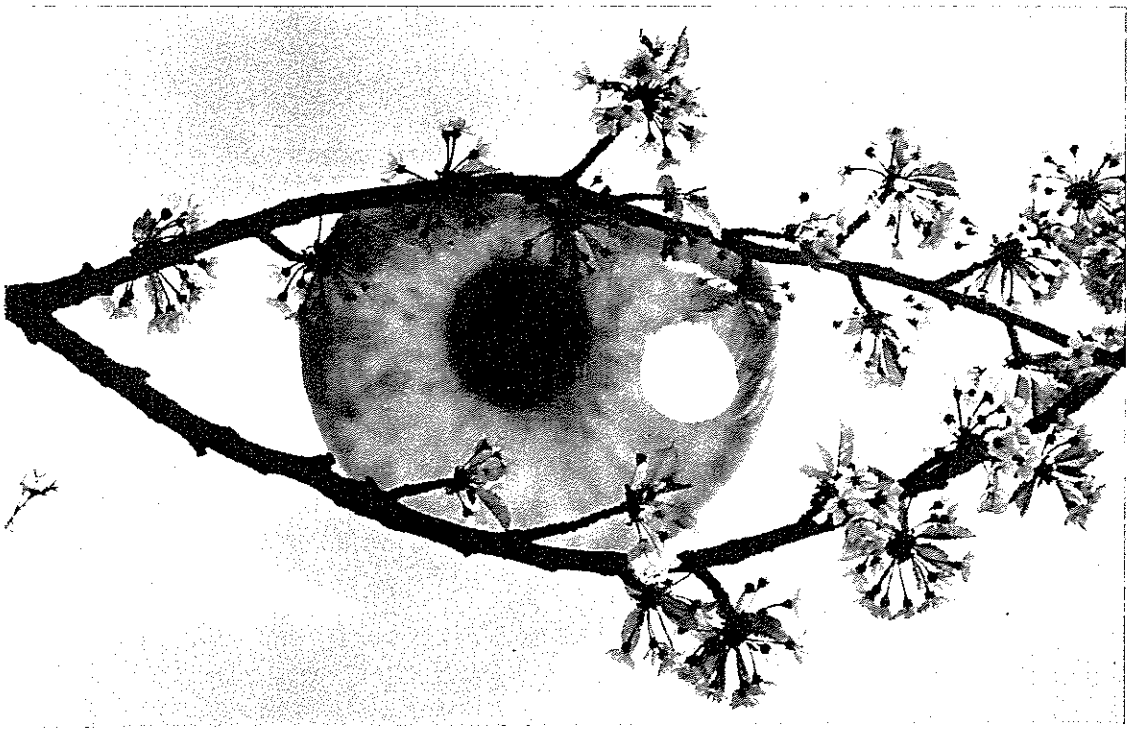

a

b

68 **Josef Prošek**

Der Bildhauer

The Sculptor and the

Statuaire et ombres

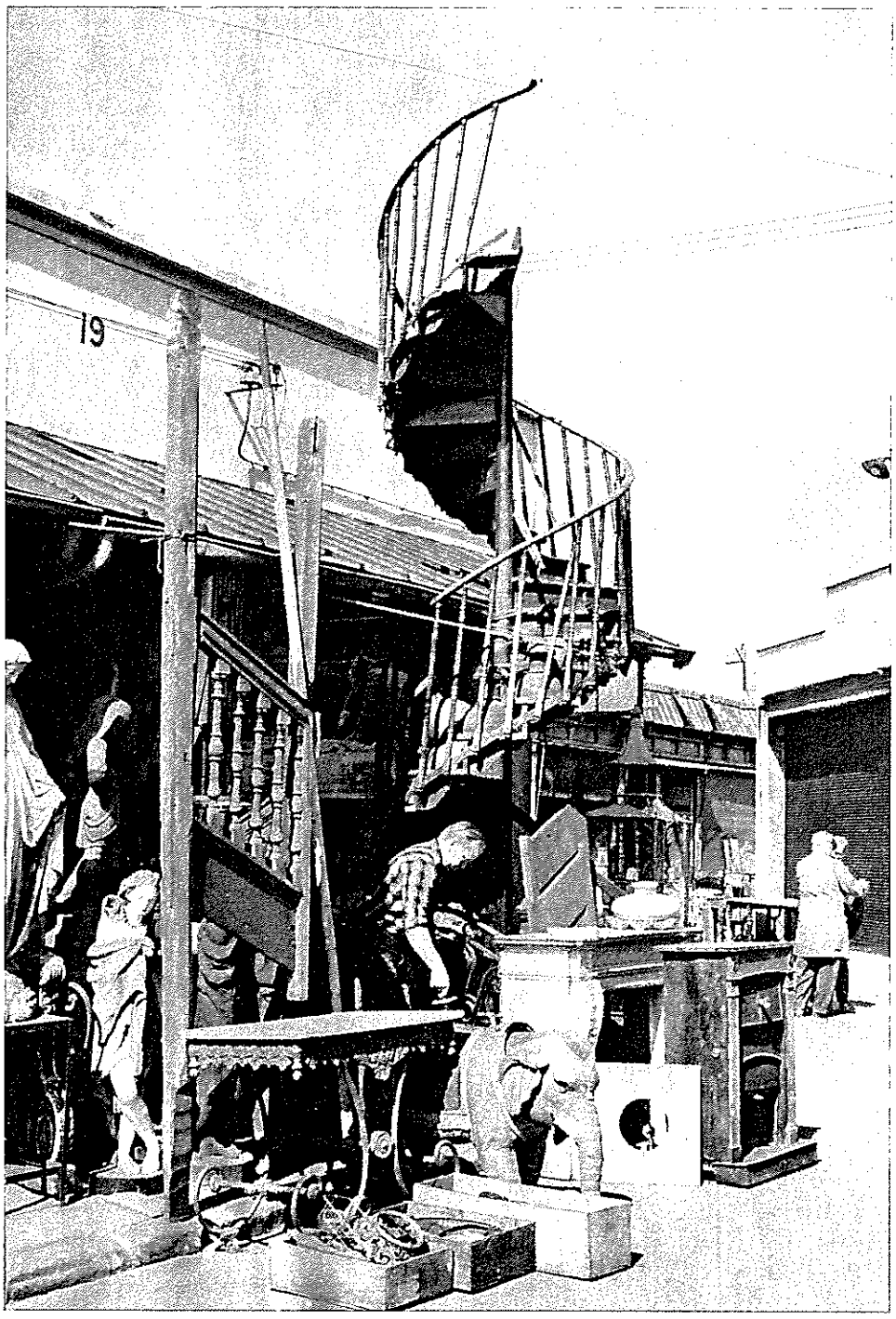
19

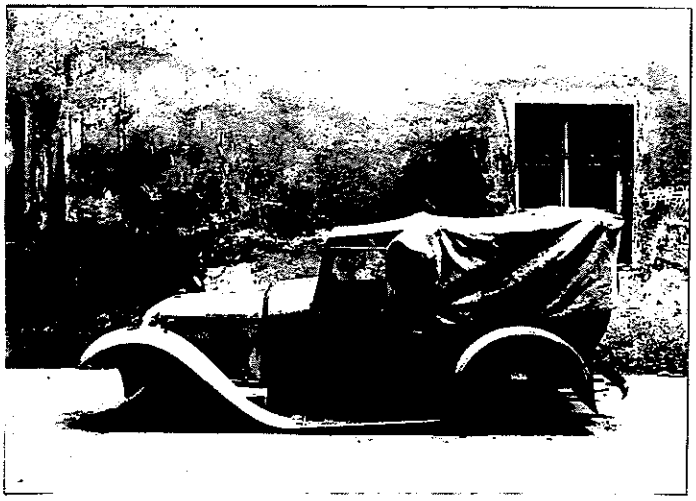

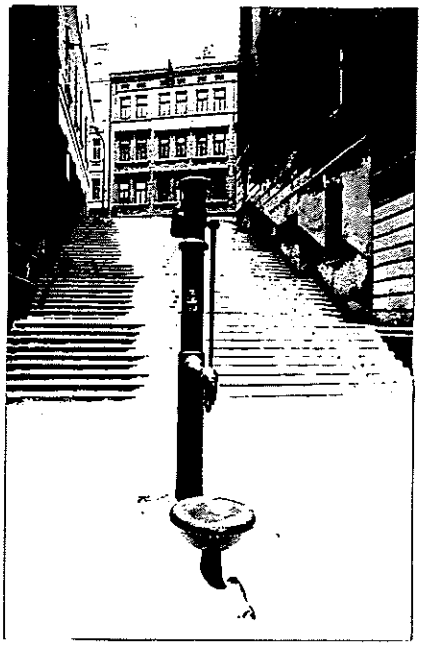

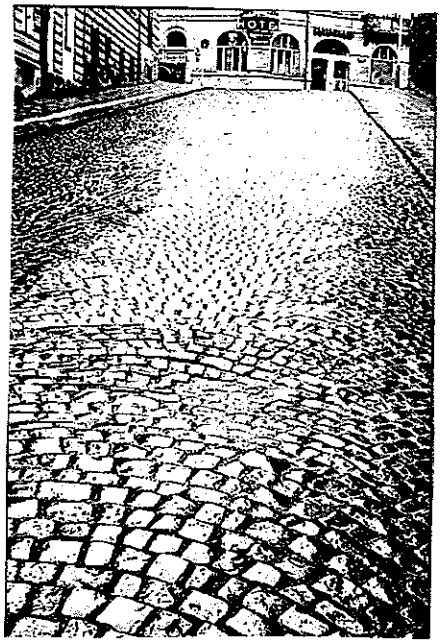

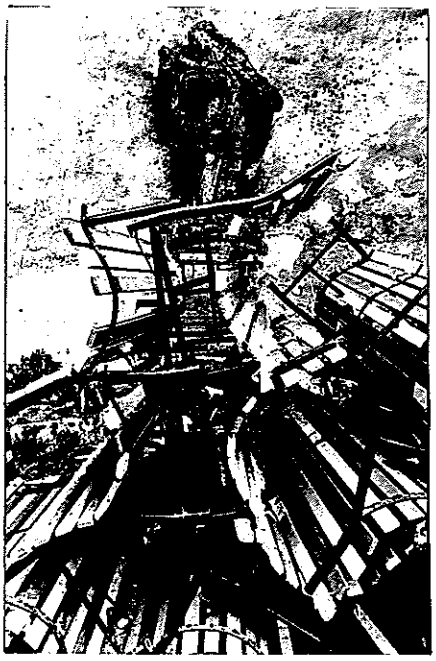

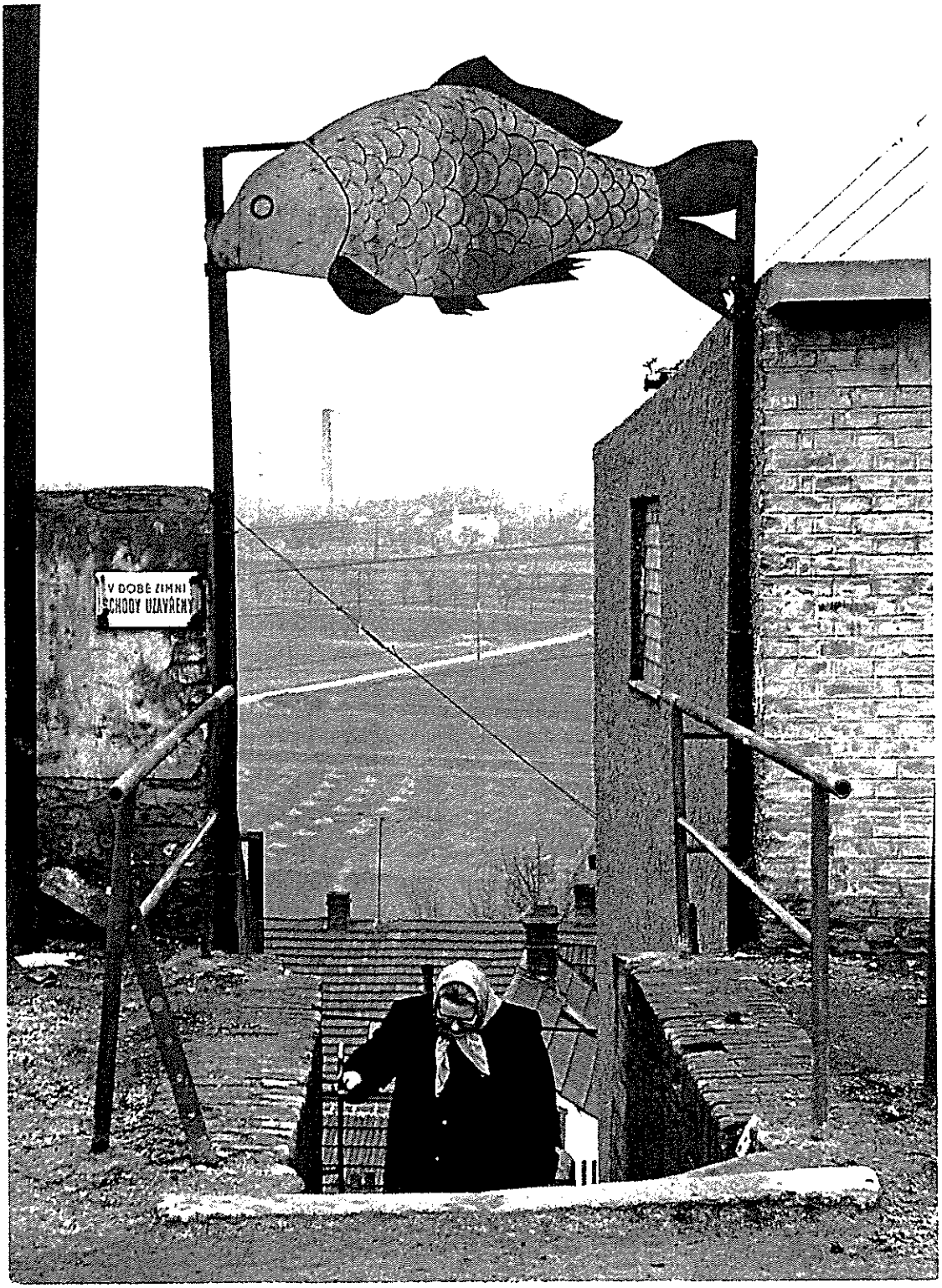
V DOBĚ ZIMNÍ
SCHODY UZAVŘENY

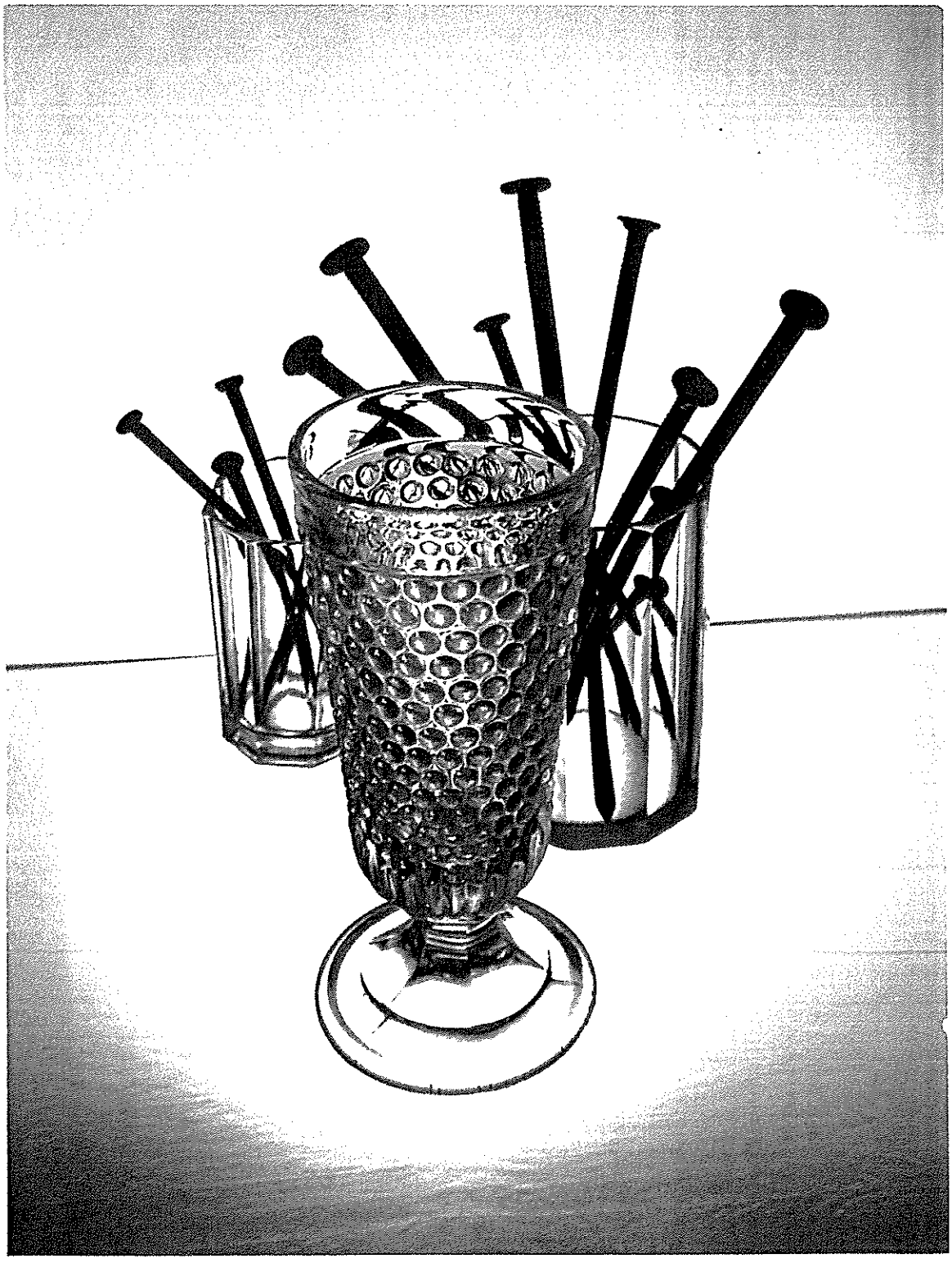

p. f. 171.

Prošek

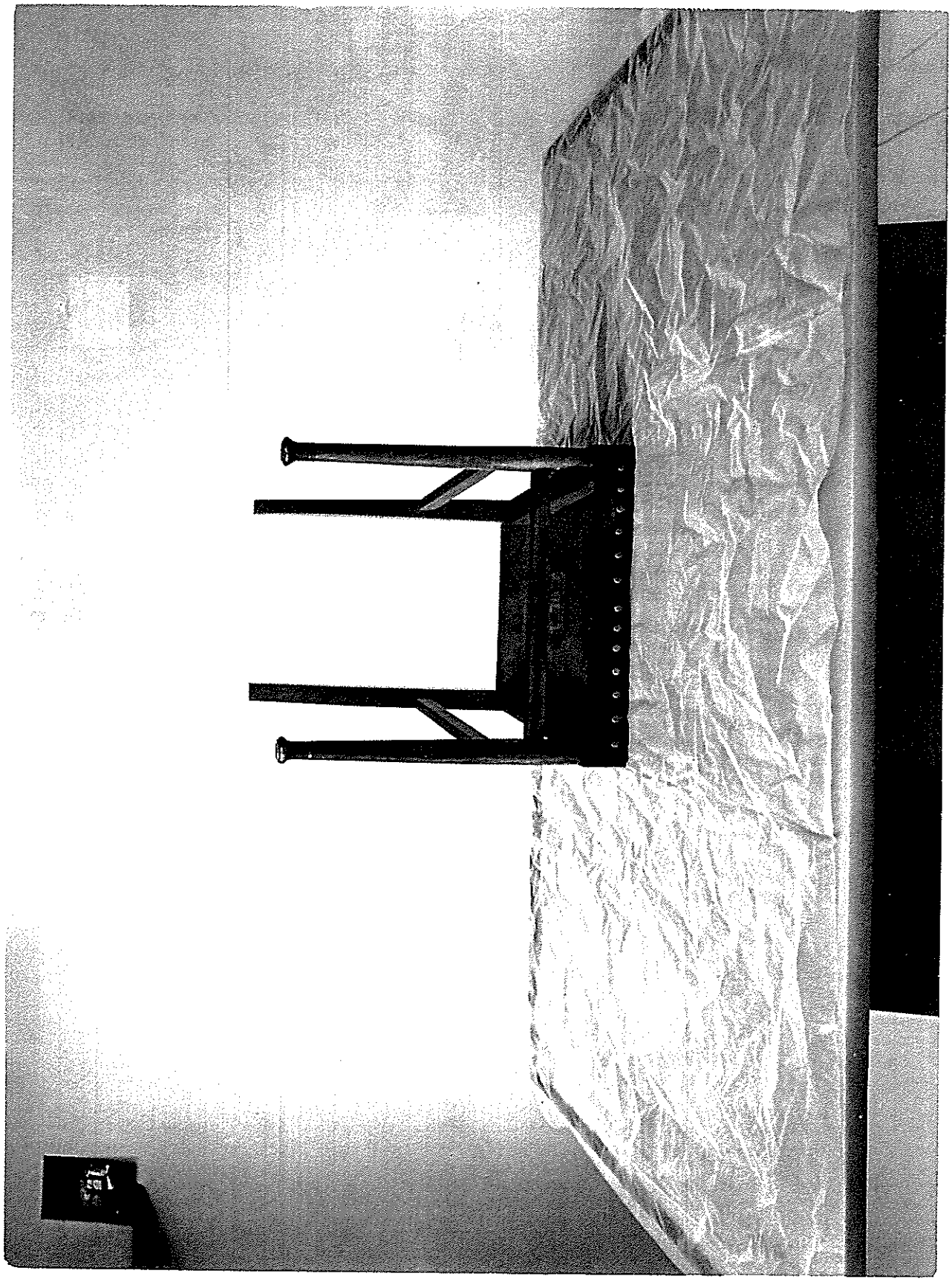

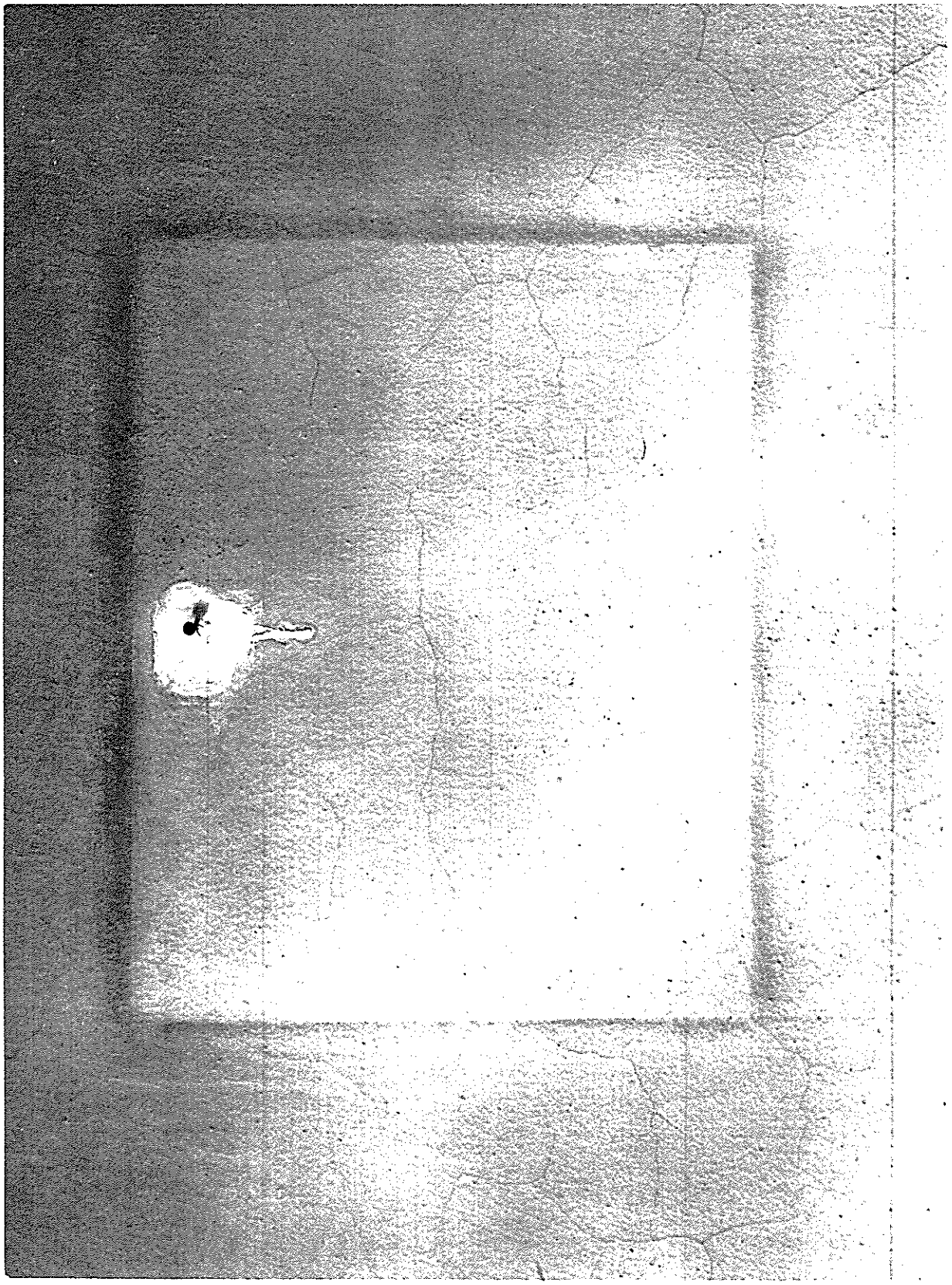

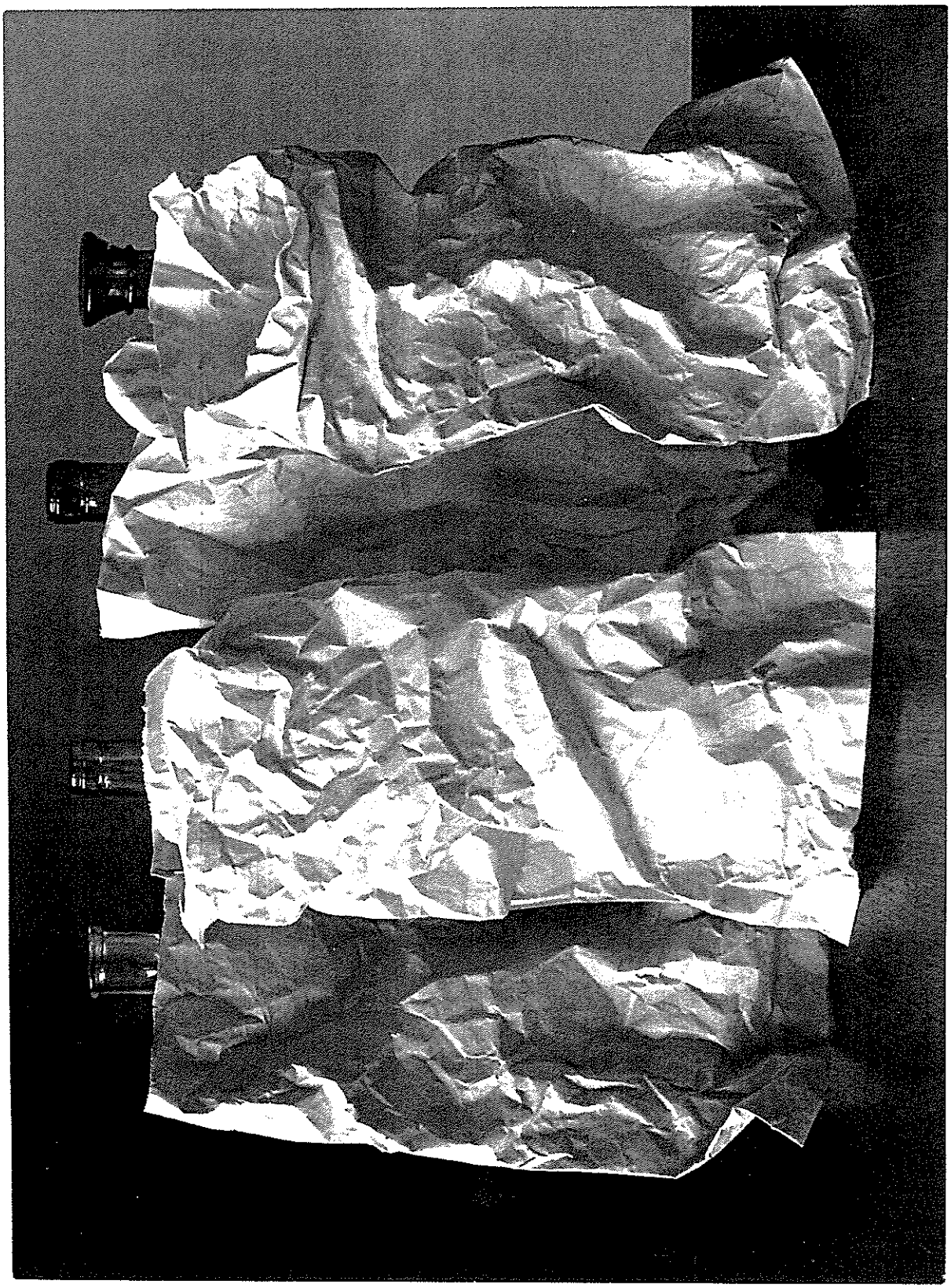

Poděkování za pomoc a zapůjčení fotografií Magdaleně Wagnerové,
Janu Řezáčovi a Zdeňku Pilařovi.